

Dragan Novosel*

KAZNENI PROGON PREMA NOVELI ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU

U radu se iznose najvažnije izmjene u položaju, ovlastima i dužnostima državnog odvjetnika u prethodnom i kaznenom postupku prema Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku u odnosu na sada važeće odredbe Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine. Iznesene su novine koje su važne za praktičare, ne upuštajući se pritom u teorijska obrazloženja koja su do sada već iznesena u pojedinim radovima, a valja očekivati da će nakon izmjene Zakona o kaznenom postupku radova na tu temu naših uvaženih teoretičara biti još dosta. U radu se iznose ovlasti i dužnosti državnog odvjetniku u kaznenom progonu tako da se ujedno navodi kako postupati, iznesene su izmjene u vezi s pravima žrtve, oštećenika i podnositelja kaznene prijave na obavijest o stanju predmeta i njihova prava na pritužbu u vezi s rješavanjem prijave u razumnom roku. Također se izlažu obveze državnog odvjetnika prema okrivljeniku i njegovo pravo na uvid u spis, a posebno i na rješavanje prijave u zakonskim rokovima te s obzirom na zaštitu ustavnih i konvencijskih prava osumnjičenika, okrivljenika i optuženika od nezakonitih (arbitrarnih) postupaka državnog odvjetnika. U radu su također iznesena pojašnjenja novih odredbi koje se odnose na izvide i istraživanja te izmjene u vezi s trajanjem istrage i donošenjem odluke nakon dovršene istrage. U mjeri koliko je to važno za rad državnih odvjetnika iznesene su i izmjene u fazi optuživanja i rasprave.

1. UVOD

Davne 2002. godine osnovana je radna skupina za izradu načela za reformu kaznenog postupka Republike Hrvatske. Prema Načelima koja su izrađena i poslana na usvajanje Vladi Republike Hrvatske 2006. godine, a Vlada ih je i usvojila, kazneni postupak u 21. stoljeću mora jamčiti temeljna prava i slobode, djelotvorno zaštititi društvo od najopasnijih napada i omogućiti komunikaciju u međunarodnim odnosima. Nadalje, prema Načelima postupanje mora jam-

* Dragan Novosel, zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske

čiti pouzdano utvrđivanje istine, pri čemu su ovlasti tijela progona bitno određene međunarodnim pravom i ustavnim odredbama, koje propisuju jamstva na pošteno suđenje, presumpciju nedužnosti, prava obrane, kontradiktornost dokaza itd. U točki 2. Načela navodi se da kazneni postupak mora biti djelotvorno sredstvo društvene obrane, jer predmet kaznenog postupka obuhvaća vrlo heterogene pojave kaznenih djela od najlakših oblika prema tradicionalnim pojavama kaznenih djela protiv temeljnih individualnosti, pa sve do novih stožernih pojava organiziranog kriminaliteta. Posebno je naglašeno da se uz to mora urediti mirenje i sporazum o rješavanju sporova te osigurati provedba postupka u razumnom roku i na ekonomičan način.

Na osnovi tih temeljenih Načela izrađen je Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine sa svim svojim nedorečenostima, manama i s bitno različitim načinom uređenja postupka od dotadašnjeg kaznenog postupka.

Je li Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine dobar ili loš, nije predmet ovog izlaganja, ali u konačnici kad je Zakon donesen, odmah je dočekan „na nož“ s tvrdnjom da je novim konceptom, po kojem tužitelj vodi istragu, dano previše ovlasti tužitelju, da on ima previše mogućnosti za prikupljanje dokaza, da ima ovlasti koje prelaze međunarodne standarde i posebno praksu Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, i faktično prije nego što je Zakon stupio na snagu u redovnoj nadležnosti, već su podnesene tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

1.1. O odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske

Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) na sjednici održanoj 19. srpnja 2012., povodom više podnesenih tužbi, donio je odluku kojom se pokreće postupak za ocjenu ustavnosti Zakona o kaznenom postupku. Odlukom je utvrđeno da su u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske 43 članka, od kojih je dio izmijenjen Zakonom o dopunama i izmjenama Zakona o kaznenom postupku iz 2012. godine (Narodne novine br. 143 od 20.12.2012.) u dijelu gdje je to bilo moguće bez dubljih zahvata u druge odredbe Zakona, dok drugi dio treba biti izmijenjen Zakonom o dopunama i izmjenama Zakona o kaznenom postupku (u daljnjem tekstu: Novela) koji je u proceduri donošenja i trenutku pisanja ovog rada prošao prvo čitanje.

Kao i pri izradi Zakona o kaznenom postupku 2008. godine, tako je i sada došlo do teškoća pri izradi nacрта i može se reći da se povijest ponovila. Naime, tada su se Načela izrađivala četiri godine, a sam Zakon rađen je nepune dvije godine. Sada je dio vremena izgubljen na razmišljanje kako pristupiti izmjenama te na izradu Smjernica prema kojima se želi mijenjati više od onoga što se mora promijeniti u skladu s odlukom Ustavnog suda. Slično kao i 2008. godine, ostalo je premalo vremena za rad na izmjenama pojedinih odredbi

Zakona koje je u skladu s odlukom trebalo mijenjati. Raspoloživo vrijeme za izradu Novele bilo je premalo da bi se izmjene mogle detaljno analizirati te provesti simulacije nakon kojih bi se mogla donijeti rješenja i reći da su Novelom napravljene kvalitetne izmjene.

Što je trebalo mijenjati ovom Novelom? Odlukom Ustavnog suda nije doveden u pitanje novi koncept kaznenog postupka, tj. tužiteljska istraga, ali istovremeno Ustavni je sud naglasio da je zakonodavac prilikom izrade Zakona obavezan pri uređivanju pojedinih kaznenoprocenih instituta uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrednote.

Pri tome je Ustavni sud u svojoj odluci naglasio da je potrebno uvažiti s jedne strane zahtjeve koji proizlaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrednote. Prema obrazloženju odluke Ustavnog suda, procesnopravno uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva kaznenog procesa, pravnu sigurnost objektivnog pravnog poretka, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost kaznenoprocenih normi, poštovanje kaznenoprocenih normi, poštovanje prava i okrivljenika i oštećenika i žrtve koje jamči Ustav te procesnu ravnopravnost položaja stranaka u kaznenopravnim postupcima u Republici Hrvatskoj u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz vladavine prava, najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske koja je temelj za tumačenje Ustava (čl. 3. Ustava).

Prema odluci ustavna je zadaća osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

Nitko ne dovodi u pitanje odluku Ustavnog suda - ona je u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i u njoj navedene ciljeve izmjenom Zakona treba osigurati, pri čemu od umješnosti i racionalne procjene onih koji izrađuju Nacrt zakona i onih koji ga usvajaju zavisi hoće li se pojedine odredbe balansirano mijenjati ili će se poduzeti radikalne izmjene koje za posljedicu imaju narušavanje krhke ravnoteže između zahtjeva za učinkovitošću kaznenog postupka i zahtjeva za zaštitu temeljnih prava i sloboda osumnjičene odnosno okrivljene osobe. Naime, svatko tko dugo radi kao praktičar složit će se da i najmanji poremećaj ionako krhke ravnoteže između učinkovitosti i zaštite, odnosno garancija prava okrivljenika može imati značajne posljedice za pravni poredak, za ostvarenje ciljeva kako su oni određeni u Ustavu, Zakonu te u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Analiziramo li odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske, tada neosporno proizlazi kako je Ustavni sud zaključio da pojedine odredbe postojećeg Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine omogućuju djelotvorni progon i kažnjavanje počinitelja kaznenih djela, ali istodobno ne štite u dovoljnoj mjeri ustavna i konvencijska prava osumnjičenika, okrivljenika i optuženika od nezakonitih (arbitranih) postupaka nadležnih državnih tijela. Pri tome se ponajprije misli na državno odvjetništvo, a tek u manjoj mjeri na policiju, čije su ovlasti uređene drugim zakonom, tj. Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima.

U vezi s odredbama o kaznenom progonu kako su one predložene u Noveli, potrebno je uspoređivati ih s odlukom Ustavnog suda kojom su proglašene protivnom Ustavu pojedine odredbe Zakona. Međutim, načelno, a to je moje mišljenje kao praktičara koji cijeli život radi u državnom odvjetništvu, prilikom razmatranja kako i na koji način mijenjati odredbe koje prestaju važiti na dan stupanja na snagu Novele, a najkasnije 15. prosinca 2013., nužno je bilo procijeniti i postojeće stanje sigurnosti u državi, stanje kriminaliteta, njegovu prirodu i načine kako ga suzbiti, odnosno kako suzbiti njegove najteže i najopasnije oblike. To nije učinjeno i smatram da su Novelom s jedne strane nametnuti kratki rokovi, a s druge je strane državnom odvjetniku nametnut cijeli niz obveza, koje će mu oduzimati vrijeme raspoloživo za provođenje izvida, istraživanja i istrage. To može utjecati i utjecat će na učinkovitost postupka.

Ustavni sud Republike Hrvatske nastojao je pomiriti dvije suprotnosti (zahtjev za učinkovitošću postupka i prava okrivljenika) tako da je upozorio kako se trebaju i moraju napraviti iznimke za kaznena djela kojima se neposredno ugrožava život u zajednici, naglašavajući kako je za ta djela potrebno propisati pravila koja su ipak na određeni način različita od pravila za tzv. klasični kriminalitet. Kada dajemo ocjenu o novim rješenjima koja se iznose u Noveli, osobno smatram da je jedna od najvećih manjkavosti Novele premala diferencijacija u ovlastima državnih tijela u otkrivanju i dokazivanju tih najtežih djela u odnosu prema drugim kaznenim djelima. Kada je riječ o tim najtežim oblicima, ne mislim prvenstveno na organizirani kriminal i korupciju, iako i kod tih kaznenih djela itekako imamo teškoća u dokazivanju, već na kaznena djela kojima se napadaju temeljene vrijednosti društva, poput terorizma i sličnih. Zakon o kaznenom postupku kakav ćemo imati nakon Novele ne daje odgovore na pitanja kako se učinkovito suprotstaviti tom kriminalitetu, kako učinkovito istražiti njegove oblike i prikupiti dokaze. Novela, osim nekoliko odredbi koje se odnose na pritvor odnosno trajanje istražnog zatvora i posebne dokazne radnje, ta djela tretira kao i bilo koja druga kaznena djela.

Nadalje, Novela Zakona o kaznenom postupku koja je poslana u proceduru nije slijedila prijedloge praktičara o tome da je nužno izmijeniti samo odredbe na koje upozorava Ustavni sud Republike Hrvatske. Novela je šira, Smjernice koje je donijelo Ministarstvo bile su daleko ambicioznije i, u biti, da su se slijedile u potpunosti, imali bismo novi Zakon o kaznenom postupku. Odmah moram reći da to ne bi bilo loše, dapače, to bi bilo najbolje rješenje, ali za nj je trebalo puno više vremena.

Upravo zbog različitog pristupa, zbog rokova koji su tekli, Novelom koja je poslana u proceduru ponajprije se mijenjaju članci koje je trebalo izmijeniti u skladu s odlukom Ustavnog suda, dok su neke druge odredbe mijenjane u skladu sa Smjernicama, ali smo pri tome stali na pola puta pa se zamjerke upućivane Zakonu iz 2008. godine mogu uputiti i Noveli. Smatram da je Novela, koliko god bila značajna i koliko god se njome u velikoj mjeri mijenja postojeći

Zakon, kada je riječ o uređenju kaznenog progona, samo nužna prenosnica prema novom Zakonu o kaznenom postupku na kojem će trebati raditi na temelju iskustava koje imamo sada i na temelju iskustava koje ćemo imati nakon primjene Novele.

2. KAZNENI PROGON

Kada razmatramo tijek postupka, jedino što se čini svima jasnim jest kazneni progon. Svi smatramo da znamo što je kazneni progon i uopće se ne postavlja pitanje njegova određenja. Istina, što se tiče završetka kaznenog progona, to je jasno. Kazneni progon završava bilo odlukom državnog odvjetnika kojom odbacuje kaznenu prijavu ili odustaje od kaznenog progona, ili odlukom suda. Međutim, puno je složenije želimo li dati odgovor na pitanje kada on počinje.

Stoga je uobičajeno kada se pojašnjava kazneni progon dati popis svih ovlasti državnog odvjetnika u pronalaženju počinitelja, prikupljanju dokaza, odlučivanju o kaznenoj prijavi i kasnije, ako podigne optužnicu, zastupanju pred sudom. U određenim slučajevima kazneni progon ne počinje radnjom državnog odvjetnika, nego i policije koja je uhitila određenu osobu pod sumnjom da je počinila kazneno djelo i stoga je postojeća odredba članka 2. stavka 5. ZKP/2008¹ u dijelu u kojem se navodi da kazneni progon počinje ne samo radnjom državnog odvjetnika nego i svakom radnjom ili mjerom ograničenja osobnih prava i sloboda koju poduzima nadležno tijelo, a usmjerena je razjašnjavanju sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo, u biti najbolje određenje kaznenog progona.

2.1. Kazneni progon prema Zakonu o kaznenom postupku iz 1997. godine

Prije donošenja Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine nije se posebno postavljalo pitanje određenja kaznenog progona, to više što je kazneni progon kao skup ovlasti državnog odvjetnika bio strogo odvojen od istrage koja je bila u nadležnosti suda. Naime, državni odvjetnik nije imao po prijašnjim procesnim zakonima ovlasti u donošenju odluka kojima se zadire u temeljna prava i slobode osumnjičene osobe - to je bilo u nadležnosti istražnog

¹ Kako je ovaj rad pisan u vrijeme dok je Novela prošla prvo čitanje u Hrvatskom saboru, u radu se kada se poziva na Zakon o kaznenom postupku prije Novele, koristi izraz „sadašnji Zakon“ ili „ZKP/08“, pri čemu su obuhvaćene sve izmjene do Novele. Ako se poziva na pojedine članke iz Novele, koriste se izrazi „novelirani članak“ ili samo „novi članak“.

suca. Stoga, na primjer, u komentaru Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine profesor Krapac, kada govori o položaju državnog odvjetnika, ističe da je njegova glavna djelatnost kazneni progon počinitelja kaznenih djela, tj. u kaznenom postupku podizanje i zastupanje javne optužbe. Iako se tim Zakonom, osim ovlasti koje državni odvjetnik ima u kaznenom postupku, propisuju ovlasti državnog odvjetnika u prethodnom postupku.

2.2. Kazneni progon prema Zakonu o kaznenom postupku iz 2008. godine

Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine također ne daje definiciju kaznenog progona, no u članku 2. stavku 5. određuje kada kazneni progon započinje i završava. Prema tom Zakonu kazneni progon započinje upisom kaznene prijave u upisnik ili svakom radnjom ili mjerom ograničenja osnovnih prava i sloboda koje poduzima nadležno tijelo, a usmjerena je na razrješavanje sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo. Kazneni progon završava odustajanjem državnog odvjetnika ili bilo kojeg ovlaštenog tužitelja od progona ili sudskom odlukom.

Dakle, u članku 2. stavku 5. Zakona određeno je da kazneni progon započinje:

a) Upisom kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava, što znači da bismo trebali imati kaznenu prijavu protiv određene osobe pa upisom te kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava započinje kazneni progon.

Glavna je zamjerka ovom rješenju da samo upisivanje kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava nema posebno značenje, što je u nekim slučajevima točno. Takvo je i mišljenje Ustavnog suda. Za Ustavni sud nije sporno da kazneni progon počinje svakom radnjom ili mjerom ograničenja osobnih prava i sloboda koju poduzima nadležno tijelo, a usmjerena je razjašnjavanju sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo. Za Ustavni sud sporna je odredba da kazneni progon počinje upisom kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava. Prema odluci, trenutak formalnog započinjanja kaznenog progona, to jest upis kaznene prijave u upisnik (članak 2. stavak 5. ZKP), može se razlikovati od trenutka kad je državni odvjetnik utvrdio da stvarno postoje osnove sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo. Stoga se upis kaznene prijave u upisnik ne može po naravi stvari kvalificirati kao „prvi akt kojim se određena osoba stavlja pod kazneni postupak koji sam po svojoj suštini predstavlja određenu vrstu ograničenja temeljnih prava i sloboda“.

Kako državni odvjetnik odmah nakon upisa kaznene prijave može odbaciti kaznenu prijavu, što nije rijetkost, to je još jedan razlog za tvrdnju da kazneni progon ne započinje upisom kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava jer u tom slučaju, prema nekim mišljenjima, zapravo kaznenog progona nije niti

bilo, a to uvijek i nije točno. Između upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava i mogućeg odbačaja u preko 96% slučajeva, prema istraživanju koje sam izvršio na uzorku od 300 prijava, državni odvjetnik ili provodi izvide ili se provode dokazne radnje, prikupljaju podaci i tome slično, a time se ipak u pojedinim slučajevima dira u temeljna prava i slobode neke osobe. Stoga, i prema Noveli sam upis kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava ipak ima kao posljedicu nastanak određenih prava žrtve, oštećenika, podnositelja prijava i okrivljenika, ali i dužnosti za državnog odvjetnika.

b) Ako nije podnesena kaznena prijava, kazneni progon prema sadašnjem članku 2. stavku 5. Zakona o kaznenom postupku započinje svakom radnjom ili mjerom ograničenja osnovnih prava i sloboda koje poduzima nadležno tijelo. Dakle, ne svakom radnjom koju poduzima to tijelo kako bi prikupilo potrebne podatke i tome slično, nego samo radnjom ili mjerom ograničenja osnovnih prava i sloboda koje poduzima nadležno tijelo, a usmjereno je na razjašnjavanje sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo.

Izmijenjena odredba stavka 5. članka 2. Zakona (u kojoj se ne bi navodilo da kazneni progon počinje upisom kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava) trebala je ostati, jer odredbom da kazneni progon počinje svakom radnjom ili mjerom ograničenja osobnih prava i sloboda koju poduzima nadležno tijelo, a usmjerena je razjašnjavanju sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo razgraničuje se kazneni progon od radnji i mjera koje poduzima policija ili državni odvjetnik u svezi s otkrivanjem kaznenih djela i počinitelja.

2.3. Početak kaznenog progona po Noveli iz 2013. godine

Novelom iz 2013. godine izmijenjen je članak 2. tako da su brisane odredbe o početku i završetku kaznenog progona. Dakle, slično prijašnjim zakonskim rješenjima, Zakonom se ne određuje kada kazneni progon počinje, ali za razliku od prijašnjih rješenja, u kasnijim odredbama Novele uz upis kaznene prijave, odnosno uz radnje ili mjere ograničenja osobnih prava i sloboda koje poduzima nadležno tijelo, vežu se određene posljedice i počinju teći rokovi za ostvarivanje određenih prava podnositelja prijave, žrtve, oštećenika i okrivljenika.

2.3.1. Što je kazneni progon

Iz svega gore navedenog teško je dati odgovor na pitanje što sve obuhvaća kazneni progon, posebno kada završavaju izvidi, odnosno kriminalistička istraživanja, i kada započinje kazneni progon. Kao i prije, na temelju članka 38. Zakona o kaznenom postupku mogu se odrediti ovlasti državnog odvjetnika u kaznenom postupku. Izmijenjenim člankom 38. stavkom 1. Zakona pro-

pisano je da je temeljna ovlast, dakle ne više pravo i glavna dužnost državnog odvjetnika, progon počinitelja kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti. U stavku 2. tog članka pobrojene su najvažnije ovlasti i dužnosti državnog odvjetnika u predmetima kaznenih djela za koja se postupak pokreće po službenoj dužnosti.

Prema stavku 2., u predmetima kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti državni odvjetnik ima ovlast i dužnost:

1) poduzimanja potrebnih radnji radi otkrivanja kaznenih djela i pronalaznja počinitelja,

2) poduzimanja izvida kaznenih djela, nalaganja i nadzora provođenja pojedinih izvida radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje istrage,

3) odlučivanja o odbacivanju kaznene prijave, odgodi i odustajanju od kaznenog progona,

4) pokretanja i vođenja istrage,

5) provođenja i nadzora provođenja dokaznih radnji,

6) podizanja i zastupanja optužnice te predlaganja izdavanja kaznenog naloga pred nadležnim sudom,

7) sporazumijevanja s okrivljenikom o priznanju krivnje i kazni i drugim mjerama iz članka 360. stavka 4. točke 3. ovog Zakona,

8) predlaganja i izvođenja dokaza na raspravi,

9) davanja izjava da neće poduzeti kazneni progon u slučaju iz članka 286. stavka 2. ovog Zakona,

10) podnošenja žalbi protiv nepravomoćnih sudskih odluka i izvanrednih pravnih lijekova protiv pravomoćnih sudskih odluka,

11) poduzimanja potrebnih radnji te nalaganja i nadzora izvida radi utvrđivanja i pronalaznja imovine stečene kaznenim djelom, predlaganja mjera osiguranja i predlaganja oduzimanja imovinske koristi,

12) sudjelovanja u postupku povodom zahtjeva za sudsku zaštitu protiv odluke ili radnje tijela uprave nadležnog za izvršenje kazne ili mjere oduzimanja slobode izrečene pravomoćnom presudom u kaznenom postupku,

13) donošenja odluka i poduzimanja drugih mjera predviđenih zakonom.

Sve gore navedeno samo potvrđuje ono što je rečeno. Što obuhvaća kazneni progon jasno je za vrijeme kaznenog postupka, ali prije početka postupka to je faktično pitanje.

2.3.2. Kada započinje kazneni progon

Kao što je gore rečeno, Novelom su brisane odredbe o početku i završetku kaznenog progona. Imajući u vidu ovlasti i dužnosti državnog odvjetnika kako su one određene u članku 38. stavku 2. Zakona, ipak možemo reći da kazneni progon započinje onim radnjama koje na bilo koji način utječu na temeljna

prava i slobode pojedinca, a to su prvenstveno pojedine dokazne radnje i radnje kojima se ograničavaju osobna prava i slobode. Kada takvih radnji nema, a kako bi se ipak moglo zakonom odrediti kada pojedini sudionici u postupku imaju određena prava, bilo je nužno odrediti da njihova prava teku od trenutka upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava.

Upravo radi zaštite temeljnih prava i sloboda Novelom je propisano da je državni odvjetnik dužan upisati kaznenu prijavu u upisnik kaznenih prijava odmah, osim ako mu zakon ne dopušta drugo postupanje (članak 205. stavak 5. do 7. noveliranog Zakona), jer od tog trenutka nastupaju određene pravne posljedice i teku rokovi te podnositelj, žrtva, oštećenik ili osumnjičenik imaju od tada određena prava u skladu sa Zakonom.

2.3.3. Kada završava kazneni progon

Iako je brisana odredba o završetku kaznenog progona, za državnog odvjetnika kazneni progon završava odbačajem kaznene prijave (pod uvjetom da su prije toga provedene radnje kojima je progon započeo), odustankom od progona nakon početka kaznenog postupka ili sudskom odlukom.

Kao što je rečeno, sporno je završava li kazneni progon i odbačajem kaznene prijave. Ako državni odvjetnik primi kaznenu prijavu i odmah je odbaci, teško je reći da je kazneni progon započeo, jer državni odvjetnik nije poduzeo niti jednu radnju usmjerenu pribavljanju podataka i dokaza potrebnih za donošenje odluke o pokretanju postupka. Međutim, ako državni odvjetnik nakon primitka kaznene prijave provodi ili naloži provođenje pojedinih radnji kojima se ograničavaju temeljna prava i slobode osumnjičenika, ako u zakonu određenim rokovima za rješavanje kaznene prijave provodi pojedine dokazne radnje, pa čak i obavijesti o njihovom provođenju, možemo reći da u takvim slučajevima kazneni progon završava i odbačajem kaznene prijave.

3. PRETHODNI POSTUPAK

Sam prethodni postupak strukturiran je slično kao i do sada, s time da je najviše izmijenjena nova glava XVI. pod nazivom „Izvidi i istraživanja“. Dijelovi prethodnog postupka koji se odnose na istragu, dokazne radnje i samo optuživanje u odnosu na glavu XVI. nisu pretrpjeli tako velike izmjene.

Sam prvi dio prethodnog postupka, dakle glava XVI., podijeljen je u sljedeće cjeline:

1. Kaznena prijava
2. Odbačaj kaznene prijave
3. Odbačaj kaznene prijave prema načelu svrhovitosti

4. Izvidi kaznenih djela
5. Hitne dokazne radnje
6. Istraživanje
7. Dokazne radnje kada je počinitelj kaznenog djela nepoznat.

Iako bi se o podjeli unutar ove glave moglo razgovarati, posebno u vezi s dijelom koji se odnosi na istraživanje i je li slično istrazi to trebala biti zasebna glava, ipak su neke cjeline, posebno odbačaj kaznene prijave i izvidi, bolje uređene nego u sadašnjem Zakonu. Naime, u ZKP iz 2008. godine u ovom dijelu preuzete su dijelom neizmijenjene odredbe ZKP iz 1997. godine, s time da je odbačaj kaznene prijave iz razloga svrhovitosti prebačen u glavu kojom je reguliran skraćeni postupak, dodani su članci koji se odnose na izvide državnog odvjetnika i nalaganje izvida, kao i odredbe u vezi s upisom kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava i provođenje dokaznih radnji ako se ne provodi istraga. U sadašnjem Zakonu o kaznenom postupku odredbe koje se odnose na izvide su nejasne. Naime, dodan je članak 208. Zakona kojim se uređuju izvidi državnog odvjetnika i prava i obveze policije kada su izvidi naloženi policiji. Kako nije bitno mijenjana odredba bivšeg članka 174. stavka 2. ZKP/97, ostalo je nejasno po kojoj odredbi državni odvjetnik postupa, da li po članku 206. stavku 4. Zakona ili po članku 208. stavku 1. Zakona kada provodi izvide. Također su nejasne odredbe o tome kada se mogu provoditi dokazne radnje kod kojih postoji opasnost od odgode (dosadašnji članak 213. st. 1. Zakona o kaznenom postupku), a kada dokazne radnje ako se ne provodi istraga (članak 213. stavak 2. sadašnjeg Zakona o kaznenom postupku), pa se zato u odluci Ustavnog suda ukidanje članka 213. ZKP/08 posebno obrazlaže.

3.1. Kaznena prijava

Kao što je rečeno uvodno, u ovom dijelu Novela donosi izmjene koje se odnose na postupanje po kaznenoj prijavi te na odredbe o izvidima, o čemu će riječi biti kasnije.

Što se tiče podnošenja kaznene prijave, nema bitnih izmjena. U članku 205. stavci 1. do 3. Zakona su nepromijenjeni.

Kako je sadašnjim člankom 206. Zakona uređeno i postupanje državnog odvjetnika s nepotpunom kaznenom prijavom, a ne samo odbačaj prijave i izvidi, to su sada u članak 205. Zakona premještene odredbe koje se odnose na postupanje državnog odvjetnika ako je prijava nepotpuna, dok su odredbe koje se odnose na izvide dijelom u novim člancima 206.g do 206.i, a dijelom u člancima 207. do 209. Zakona.

Člankom 205. stavkom 4. Zakona određeno je kada državni odvjetnik upisuje kaznenu prijavu u upisnik kaznenih prijava. Prijava se upisuje čim je pod-

nesena.² Dakle, državni odvjetnik koji zabunom ili iz nekih dugih razloga nije neku prijavu upisao odmah u upisnik kaznenih prijava, što se ne bi smjelo dogoditi, nego ju je upisano nakon deset dana, nema pravo podnositelju kaznene prijave ili žrtvi i oštećeniku reći: „Prijava je istina primljena 1. rujna 2013., ali kako sam ju upisao u upisnik 10. rujna, od tada teku rokovi“. To bi bila zlouporaba prava na štetu tih osoba i državni odvjetnik dužan je na to paziti.

3.1.1. Potpuna, nepotpuna i nejasna kaznena prijava

Ako državni odvjetnik na temelju same prijave ne može odlučivati jer je nejasna ili nepotpuna, a postoji mogućnost da je osnovana, ili kada ima kaznenu prijavu kojom je prijavljena određena osoba za kazneno djelo, ali iz činjeničnog supstrata se ne može zaključiti je li uopće riječ o kaznenom djelu, državni odvjetnik prijavu ne mora odmah upisati u upisnik kaznenih prijava. Tu prijavu može upisati u upisnik raznih kaznenih predmeta i izvršiti nužne provjere kako bi mogao odlučiti o daljnjem postupanju. Svi državni odvjetnici znaju o kakvim je prijavama riječ i o teškoćama u vezi s radom na takvim prijavama. U pravilu prijave kod kojih se iz sadržaja ne može zaključiti je li uopće riječ o kaznenom djelu sukcesivno podnose osobe koje smatraju da državna tijela ne postupaju u skladu sa zakonom, da primjenjuju zakon na njihovu štetu i slično. Postupanje s tom prijavom na način da se upiše u upisnik i zatim odbaci uz pouku podnositelju kao mogućem oštećeniku o pravu na progon samo opterećuje cjelokupni sustav. U takvim slučajevima nužno je najprije izvršiti provjere i nadopune na način kako je to dijelom bilo regulirano u sadašnjem članku 206. stavcima 7. i 8. Zakona. Kako je riječ o radnjama državnog odvjetnika prije upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava, ti su stavci prebačeni u članak 205. Zakona.

Dakle, u vezi s upisom kaznene prijave tri su moguće situacije:

a) Državni odvjetnik primio je potpunu kaznenu prijavu (točno određeni osumnjičenik, u opisu djela u prijavi ostvarena su obilježja kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti), s mogućim dokazima, ili barem upućivanjem na dokaze koje policija ili državni odvjetnik mogu pribaviti. Državni odvjetnik dužan je takvu kaznenu prijavu odmah upisati u upisnik kaznenih prijava i od tada teku rokovi³ za rješavanje te kaznene prijave, ali i rokovi za pojedina prava podnositelja, žrtve, oštećenika ili okrivljenika u pogledu rješa-

² Iz ove odredbe može se zaključiti da državni odvjetnik prilikom izračunavanja rokova u kojima treba riješiti kaznenu prijavu treba polaziti od toga kada je prijava primljena, osim u slučajevima iz stavaka 5. i 6. ovoga članka.

³ Ako ju je odmah upisao, a ako je to propustio učiniti, smatram da bi se rokovi trebali računati od dana kada ju je trebao upisati.

vanja kaznene prijave, odnosno prava na obavijest o radu na kaznenoj prijavi. Koje odluke može donijeti i koje radnje može poduzeti, navedeno je pod 3.1.1.

b) Stavkom 4. ovog članka određeno je postupanje državnog odvjetnika ako je do njega samo dopro glas da je počinjeno kazneno djelo ili ako je primio dojavu žrtve. U tom slučaju državni odvjetnik o tome sastavlja službenu bilješku koju ne upisuje u upisnik kaznenih prijava, iz sasvim razumljivih razloga, jer najprije treba provjeriti je li ta obavijest ili dojava točna. Na primjer, netko dojavu da je osoba A ubijena, a očevitom se utvrdi da je riječ o samoubojstvu ili prirodnoj smrti. Tek kada sa sigurnošću utvrdi da je počinjeno kazneno djelo, državni odvjetnik tu prijavu koju je upisao u upisnik raznih kaznenih predmeta iz tog upisnika upisuje u upisnik kaznenih prijava i od tada teku rokovi kako za njezino rješavanje tako i za prava pojedinih osoba.

c) Stavkom 5. propisuje se postupanje ako prijava ne sadržava podatke o kaznenom djelu, odnosno ako državni odvjetnik iz same kaznene prijave ne može zaključiti za koje se kazneno djelo prijava podnosi. I u jednom i u drugom slučaju državni odvjetnik tu kaznenu prijavu upisuje u upisnik raznih kaznenih predmeta te poziva podnositelja da u roku od petnaest dana ispravi i dopuni kaznenu prijavu.

Ako je podnositelj dopunio kaznenu prijavu, npr. dostavio podatke o kaznenom djelu, tu kaznenu prijavu državni će odvjetnik odmah po dostavi tih podataka upisati u upisnik kaznenih prijava.

Ako je riječ o kaznenoj prijavi za koju državni odvjetnik ne može zaključiti za koje se kazneno djelo prijava podnosi, nakon poziva podnositelju za dopunu, moguće su tri situacije zavisno od postupanja podnositelja i sadržaja njegove dopune:

a) Prva je da podnositelj ne odgovori na zahtjev i ne dopuni prijavu - tada državni odvjetnik postupa po stavku 7. ovog članka, dakle sastavlja o tome bilješku i u roku od osam dana obavještava višeg državnog odvjetnika da po toj prijavi neće postupati. Viši državni odvjetnik može naložiti upisivanje te prijave u upisnik kaznenih prijava. Uobičajeno je da kopiju obavijesti višem državnom odvjetniku državni odvjetnik dostavi i podnositelju kaznene prijave.

b) Zakonom nije riješeno što ako je dopuna nerazumljiva kao i sama prijava. Kada podnositelj prijavu dopuni, ali na potpuno jednak način te se i dalje ne može zaključiti za koje se kazneno djelo prijava podnosi (npr. to je klasični slučaj prijave u kojoj prijavitelj tvrdi da je službenik korumpiran, a kada ga se pozove da to pojasni, navodi da je to svima poznato), smatra se da dopuna nije izvršena u skladu sa Zakonom i državni odvjetnik će obavijestiti višeg državnog odvjetnika da po takvoj prijavi neće postupati.

c) Ako je podnositelj prijavu nadopuno tako da je sada konkretizirao za koje se kazneno djelo prijava podnosi, bez obzira na njezinu osnovanost, državni odvjetnik dužan je tu kaznenu prijavu upisati u upisnik kaznenih prijava i donijeti odluku po toj kaznenoj prijavi.

3.1.2. Postupanje s kaznenom prijavom upisanom u upisnik kaznenih prijava

Državni odvjetnik može odmah odbaciti kaznenu prijavu (članak 206. stavak 1. Zakona), podići neposrednu optužnicu ili kada su ispunjeni uvjeti propisani Zakonom, donijeti rješenje o provođenju istrage odnosno provoditi dokazne radnje.

Novim člankom 206. stavkom 4. Zakona propisuje se postupanje državnog odvjetnika s kaznenom prijavom koja je potpuna i iz koje državni odvjetnik može zaključiti protiv koga i za koje se kazneno djelo podnosi, ali koju je potrebno dopuniti ili izvršiti određene provjere. U tom slučaju, ako državni odvjetnik iz same prijave ne može ocijeniti jesu li vjerodostojni navodi te prijave ili ako podaci u prijavi ne daju dovoljno osnove da može odlučiti hoće li provesti istragu ili poduzeti dokazne radnje, može sam provesti izvide ili naložiti njihovo provođenje policiji.

3.2. Rok za rješavanje kaznene prijave

Sadašnji Zakon o kaznenom postupku ne propisuje rokove za rješavanje kaznene prijave. Istina, iz odredbe članka 217. stavka 1. sadašnjeg Zakona, po kojoj nalog o provođenju istrage državni odvjetnik donosi u roku od devedeset dana od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava, proizlazi da je državni odvjetnik dužan za kaznena djela za koja se provodi istraga donijeti nalog za provođenje istrage i na taj način riješiti prijavu u roku od tri mjeseca. Za ostala kaznena djela, kad se ne provodi istraga, rokovi nisu određeni. Odredbu o rokovima za rješavanje kaznenih prijava, o rokovima za postupanje tijekom rješavanja kaznene prijave sadržava Zakon o državnom odvjetništvu,⁴ koji sadržava i odredbe o stegovnim djelima u slučaju postupanja suprotno tom Zakonu.

Novelom je novim člankom 206.b stavkom 1. Zakona određeno da je državni odvjetnik dužan donijeti odluku⁵ o kaznenoj prijavi u roku od šest mjeseci od dana upisa prijave u upisnik kaznenih prijava i o tome obavijestiti podnositelja prijave uz navođenje kratkih razloga te odluke.

Dakle, državni odvjetnik po Noveli je dužan prijavu riješiti u roku od šest mjeseci i o tome obavijestiti podnositelja prijave. Po isteku šest mjeseci ili šest mjeseci nakon što je državni odvjetnik postupio po članku 205. stavku 5.

⁴ Članci 68. i 137. Zakona o državnom odvjetništvu.

⁵ Koja je to odluka, u Zakonu nije navedeno. U praksi je to odbačaj, neposredno optuženje ili nalog (sada rješenje) za provođenje istrage.

Zakona⁶ podnositelj prijave, oštećenik i žrtva mogu podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku zbog nepoduzimanja radnji državnog odvjetnika koje dovode do odugovlačenja postupka. Novim člankom 213.b dano je slično pravo okrivljeniku, koji u tom slučaju može podnijeti prigovor sucu istrage.⁷

Odredbe o rokovima za rješavanje kaznene prijave bilo je nužno unijeti s obzirom na odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske, ali i praksu Europskog suda za ljudska prava i temeljene slobode.

Ustavni sud u svojoj je odluci naveo da je zakonodavac dužan propisati obvezu da se osoba mora odmah službeno obavijestiti da je osumnjičenik i uz taj trenutak konstituirati djelotvorno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) progona te da se od tog trenutka na tu osobu protežu pojedina procesna jamstva iz članka 29. Ustava Republike Hrvatske i članka 6. Konvencije „u mjeri u kojoj je vjerojatno da će pošteno suđenje biti ozbiljno narušeno početnim propuštanjem da se poštuju njegove odredbe“. Novelom se u skladu s odlukom i s praksom Europskog suda unošenjem rokova za rješavanje prijave u Zakon osigurava provedba postupka u razumnom roku u državnom odvjetništvu.

Kako bi postupak bio učinkovit, Novelom se daje djelotvorno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka osumnjičeniku u skladu s navedenom odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, a također se daje pravo žrtvi, oštećeniku na obavijest o poduzetom, odnosno njima i podnositelju pravno sredstvo u slučaju nepostupanja po kaznenoj prijavi.

Koliko će propisana pravna sredstva ispuniti gore navedene ciljeve, a koliko će samo biti dodatno opterećenje državnom odvjetniku, kako se to već danas može čuti iz državnoodvjetničkih redova, tek ćemo vidjeti. Međutim, iako se može očekivati da će se tim pravnim sredstvima prvenstveno koristiti one osobe koje i danas svakodnevno pišu podneske državnom odvjetništvu, tim odredbama omogućava se državnom odvjetniku davanje odgovara u zakonom propisanim rokovima i izvan tih rokova državni odvjetnik nije dužan odgovarati na svakodnevne podneske koje često prima od pojedinih podnositelja prijava. Nadalje, iako su točne tvrdnje da će to prouzročiti nepotrebno administriranje, treba cijeniti da se prema statističkim praćenjima rada državnih odvjetništava mali broj prijava ne rješava u roku iz članka 68. Zakona o državnom odvjetništvu.⁸

⁶ Novelirani članak 205. stavak 5. glasi: „Ako je do državnog odvjetnika samo dopro glas da je počinjeno kazneno djelo ili je primio dojavu žrtve, državni odvjetnik će o tome sačiniti službenu zabilješku koja se upisuje u upisnik raznih kaznenih predmeta i postupiti na način propisan u članku 206. stavak 4. ovog Zakona.“

⁷ Novi članak 213.b stavak 1. glasi: „Ako po proteku šest mjeseci od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava ili od uhićenja državni odvjetnik nije podigao optužnicu ili odbacio kaznenu prijavu, okrivljenik ima pravo podnijeti prigovor sucu istrage zbog odugovlačenja postupka.“

⁸ Prosječno se godišnje riješi oko 48.000 prijava protiv poznatih osoba. Prema internim podacima državnog odvjetništva, na kraju srpnja 2013. godine 1.631 prijava nije bila riješena

3.3. Pravo na obavijest o radu na prijavi i pravnom sredstvu u slučaju prekoračenja zakonskog roka za rješavanje prijave

Zakon daje posebno pravo žrtvi i oštećeniku na obavijest o radu na prijavi, a također se prema Noveli Zakonom propisuju pravna sredstva kojima se mogu koristiti kako žrtva, oštećenik i podnositelj prijave tako i okrivljenik kako bi prijava bila riješena u zakonskom roku odnosno kako bi bili obaviješteni o razlozima zbog čega nije riješena i o rokovima u kojima mora biti riješena.

3.3.1. Pravo žrtve i oštećenika na obavijest o radu na prijavi

Člankom 206.a određeno je da po proteku dva mjeseca od podnošenja kaznene prijave ili dojave o počinjenom djelu žrtva i oštećenik⁹ imaju pravo zatražiti od državnog odvjetnika obavijest o poduzetim radnjama povodom kaznene prijave ili dojave o počinjenom djelu. Državni odvjetnik obavijestit će ih o poduzetim radnjama u primjerenom roku, a najkasnije u roku od trideset dana od zaprimljenog zahtjeva, osim kada bi time ugrozio učinkovitost postupka. O uskrati davanja obavijesti državni odvjetnik dužan je izvijestiti žrtvu ili oštećenika, prema tome tko je tu obavijest zahtijevao.

Važno je skrenuti pozornost na stavak 5. ovog članka, prema kojem obavijest o poduzetim radnjama iz stavka 1. žrtva i oštećenik mogu ponovo zatražiti po proteku šest mjeseci od zatražene prethodne obavijesti o poduzetim radnjama, osim ako su se višem državnom odvjetniku obratili pritužbom iz članka 206. stavka 2. Zakona.¹⁰ Državni odvjetnici trebali bi cijiniti ovu odredbu, jer po njoj nisu dužni odgovarati na svako traženje žrtve i oštećenika, dužni su odgovoriti po proteku šest mjeseci, kada žrtva i oštećeni mogu ponovo tražiti obavijest o samom radu na kaznenoj prijavi. Naravno, u slučajevima kada se stanje promijenilo, kada državni odvjetnik ima nova saznanja, uvijek može odgovoriti bez obzira na ove rokove.

Državni odvjetnik koji je zaprimio zahtjev žrtve ili oštećenika da ih se obavijesti o poduzetim radnjama povodom kaznene prijave ili dojave o počinjenom kaznenom djelu dužan je tu obavijest dati u primjerenom roku, a najkasnije trideset dana od zaprimljenog zahtjeva, osim tako bi time ugrozio

u zakonskom roku, od čega 540 zbog nedostupnosti osumnjičenika ili čekanja međunarodne pravne pomoći, a oko 930 zato što je u tijeku bilo vještačenje ili nisu primljeni podaci od drugih tijela.

⁹ U ovom slučaju to pravo imaju samo žrtva i oštećenik, dakle to pravo nema podnositelj kaznene prijave, što je i razumljivo jer državni odvjetnik treba obavijestiti o radnjama koje poduzima, pa kako je postupanje tajno, to se izvješćivanje ograničava na najnužnije.

¹⁰ Pritužba zbog nerješavanja prijave u roku od šest mjeseci.

učinkovitost postupka. Ako smatra da bi obaviješću ugrozio učinkovitost postupka, mora za to imati zakonske razloge, dužan je izvijestiti žrtvu i oštećenika s kratkim obrazloženjem, jer žrtva i oštećenik imaju pravo podnošenja pritužbe višem državnom odvjetniku. Dakle državni odvjetnik mora u tom slučaju u samom spisu imati službenu bilješku o razlozima zbog kojih obavijest nije dana kako bi viši državni odvjetnik mogao, ako primi pritužbu, ocijeniti opravdanost takvog postupanja.

Odredba novog članka 206.a stavka 1. važna je još zbog odluke o pravu na uvid u spis oštećenika i žrtve. Često su državni odvjetnici bili u dvojbi treba li dati uvid u spis, i na taj način dati obavijest o radu na prijavi, u slučajevima kada je bilo dvojbeno zbog čega se obavijest traži. Sada je ovom odredbom riješeno da državni odvjetnik žrtvi i oštećeniku nije dužan dati obavijest ako bi time ugrozio učinkovitost postupka. Kada bi se i u kojem slučaju davanjem obavijesti ugrozila učinkovitost postupka, pitanje je svakog pojedinog slučaja. Kao što je rečeno, državni odvjetnik mora imati opravdane razloge za nedavanje obavijesti.

Ako viši državni odvjetnik ocijeni da odluka nižeg državnog odvjetnika nije osnovana, dužan mu je naložiti da tu obavijest dade odmah i time obavijestiti podnositelja pritužbe koje je radnje poduzeo.

3.3.2. Pravo žrtve, oštećenika i podnositelja prijave na pritužbu ako prijava nije riješena u zakonskom roku

Osim gore navedenog prava na obavijest žrtve i oštećenika o radu na prijavi, dakle postupa li se po njoj ili ne, žrtva i oštećenik, ali i podnositelj imaju pravo na posebno pravno sredstvo u slučaju odugovlačenja postupka.

Kao što je prije rečeno, novim člankom 206.b stavkom 1. određeno je da je državni odvjetnik dužan donijeti odluku o kaznenoj prijavi u roku od šest mjeseci od dana upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava i o tome obavijestiti podnositelja uz navođenje kratkih razloga te odluke.

Stavkom 2. ovog članka određeno je da po isteku tog roka ili po isteku šest mjeseci nakon što je državni odvjetnik postupio po članku 205. stavku 5.¹¹ Zakona, dakle kada je upisao kaznenu prijavu u upisnik raznih kaznenih predmeta, a nije ju prenio u upisnik kaznenih prijava niti obavijestio o tome podnositelja prijave, podnositelj, oštećenik i žrtva mogu podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku zbog nepoduzimanja radnji državnog odvjetnika koje dovode do odugovlačenja postupka.

Nakon primitka pritužbe viši državni odvjetnik dužan je odmah (bez odgode) zatražiti od nižeg državnog odvjetnika očitovanje o navodima pritužbe.

¹¹ Vidi bilješku 3.

Ako ocijeni da je pritužba osnovana, mora odrediti primjereni rok u kojem se mora donijeti odluka o prijavi. U tom slučaju, zavisno od okolnosti zbog kojih prijava nije riješena, ili bolje rečeno stupnja nemarnosti nižeg državnog odvjetnika ili zamjenika koji je bio zadužen prijavom, ujedno će odlučiti hoće li samo u osobni spis uložiti dani nalog za rješavanje prijave, što izravno utječe na ocjenu koja se može dati, ili će pokrenuti stegovni postupak.

Ujedno je viši državni odvjetnik dužan o poduzetom obavijestiti podnositelja pritužbe u roku od trideset dana od dana primitka pritužbe. Novu pritužbu podnositelj pritužbe može podnijeti ponovo ako prijava nije riješena u daljnjem roku od šest mjeseci.

3.3.3. Pravo osumnjičenika na pravno sredstvo zbog nerješavanja prijave

Novim člankom 213.b dano je pravo na pritužbu osumnjičeniku koji smatra da državni odvjetnik neosnovano ne donosi odluku o prijavi. Prema stavku 1. ovog članka, ako po proteku šest mjeseci od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava ili od uhićenja državni odvjetnik nije podigao optužnicu ili odbacio kaznenu prijavu, okrivljenik ima pravo podnijeti prigovor sucu istrage zbog odugovlačenja postupka.

Dakle, za razliku od podnositelja kaznene prijave, žrtve i oštećenika, rok u kojem okrivljenik ima pravo podnijeti prigovor sucu istrage zbog odugovlačenja postupka veže se ili uz upis kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava ili uz uhićenje.

Dio odredbe novog članka 213.b stavka 1., po kojoj okrivljenik može po proteku šest mjeseci od uhićenja podnijeti pritužbu ako nije donesena odluka o prijavi, može u praksi stvarati teškoće. Nisu rijetki slučajevi da policija uhićuje neku osobu zatečenu prilikom počinjenja kaznenog djela i da se ta osoba privodi u policijsku postaju radi utvrđivanja identiteta i preliminarne kriminalističke obrade. Nakon toga policija može odmah, ali i ne mora podnijeti kaznenu prijavu.

U ovakvom slučaju može se dogoditi da državni odvjetnik nije zaprimio prijavu ili ju je zaprimio svega mjesec ili dva prije podnošenja pritužbe sucu istrage i nije mogao riješiti kaznenu prijavu. S druge strane isto je tako moguće da netko bude uhićen pod sumnjom da je počinio kazneno djelo, a da policija ne podnese kaznenu prijavu, nego samo izvješće o učinjenom. Kako će se to u praksi rješavati, teško je za sada reći, ali očito je da će policija trebati dobro ocijeniti ima li za uhićenje zakonske osnove.

Ako je podnesen prigovor u slučaju uhićenja, državni odvjetnik treba, ako nakon obavijesti o uhićenju nije obaviješten od pritvorskog nadzornika da mu je uhićenik priveden odnosno ako nije dobio kaznenu prijavu, zahtijevati od policije da ga obavijesti o tome namjerava li podnijeti kaznenu prijavu ili ne.

Smatram da je ovim člankom trebalo dati pravo na prigovor samo u slučaju ako je prijava podnesena, a posebno riješiti pravo okrivljenika koji je uhićen na obavijest namjerava li policija ili ne protiv njega podnijeti kaznenu prijavu.

Stavkom 2. ovog članka propisan je način postupanja suca istrage. Sudac istrage, ako utvrdi da je prigovor zbog odugovlačenja postupka osnovan, rješenjem će odrediti rok u kojem državni odvjetnik mora odlučiti o kaznenoj prijavi. Zakonom nije propisano kako on to utvrđuje, da li na osnovi uvida u spis ili očitovanja državnog odvjetnika. Smatram da sudac istrage treba nakon primitka prigovora zatražiti spis i na osnovi uvida odlučiti o osnovanosti prigovora. Ako je sudac istrage utvrdio da je prigovor okrivljenika zbog odugovlačenja postupka osnovan, rješenjem će odrediti rok u kojem državni odvjetnik mora odlučiti o kaznenoj prijavi. U tom slučaju državni odvjetnik dužan je obavijestiti suca istrage je li prijava riješena u tom roku. Ako sudac istrage utvrdi da je prigovor neosnovan, obavijestit će o tome okrivljenika.

Tako je moguće da u istom predmetu podnositelj prijave, žrtva i oštećenik podnesu pritužbu državnom odvjetniku zbog odugovlačenja postupka, a okrivljenik sucu istrage. U slučaju kad je rok za rješavanje prijave dao viši državni odvjetnik i sudac istrage, određeno je novim člankom 213.b stavkom 3. Zakona da je državni odvjetnik dužan riješiti kaznenu prijavu u roku koji je odredio sudac istrage.

3.3.4. Institucionalno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) progona nakon primitka obavijesti iz članka 213. stavka 2. Zakona

U trenutku pisanja ovog rada, u Konačnom prijedlogu Novele u skladu s ustavnom odlukom daje se okrivljeniku institucionalno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) progona, ne samo u istrazi, kako je to bilo predviđeno u Nacrtu zakona za prvo čitanje, nego i u slučaju ako je okrivljenik primio obavijest o početku istraživanja.

Prema zadnjoj izmjeni okrivljenik protiv kojeg je u tijeku istraživanje ima pravo pritužbe ako smatra da mu je protivno zakonu uskraćeno ili povrijeđeno određeno pravo, a može podnijeti pisani prigovor državnom odvjetniku ako smatra da je prijava neosnovana. Sudac istrage će, ako utvrdi da je moguće ostvarenje određenog prava ili provođenje odnosno ponavljanje radnje, naložiti državnom odvjetniku ostvarenje tog prava ili provođenje odnosno ponavljanje radnje u određenom roku. Ako smatra da su ispunjeni zakonski uvjeti iz članka 206. stavka 1. Zakona, rješenjem će naložiti državnom odvjetniku da odbaci prijavu. Protiv tog rješenja državni odvjetnik ima pravo žalbe.

3.4. Odbačaj kaznene prijave

Odredbe koje se odnose na odbačaj kaznene prijave Novelom su sve stavljene u glavnu XVI. kao što je to bilo i u ZKP iz 1997. godine.

U izmijenjenom članku 206. stavku 1. Zakona navedene su zakonske osnove za odbačaj kaznene prijave, s time da je točkom 4., za razliku od sadašnjeg rješenja po kojem se prijava odbacuje ako nema osnova sumnje, propisano da će državni odvjetnik odbaciti kaznenu prijavu ako nema osnovane sumnje da je osumnjičenik počinio prijavljeno kazneno djelo.

Stavkom 5. ovog članka riješeno je pitanje kako će državni odvjetnik postupiti kada je nakon ispitivanja prijave i provjere u informacijskom sustavu državnog odvjetništva odlučio provesti izvide, nakon kojih je utvrdio da nema osnovane sumnje da je osumnjičenik počinio kazneno djelo. Ako nakon provedenih izvida postoje razlozi za odbačaj kaznene prijave, državni odvjetnik će odbaciti kaznenu prijavu. Tako su državni odvjetnici postupali i do sada, iako to iz Zakona nije jasno proizlazilo, a na isti način će postupati ako je provedeno istraživanje u toku kojeg nije utvrđeno postojanje osnovane sumnje da bi okrivljenik počinio djelo koje mu se stavlja na teret.

Što se tiče odbačaja kaznene prijave prema načelu svrhovitosti, sadašnji članci 521. i 522. Zakona prebačeni su u ovaj dio Zakona o kaznenom postupku kao članci 206.c i 206.d.

Člankom 206.c propisano je u kojim slučajevima državni odvjetnik može postupati po načelu oportuniteta i odbaciti prijavu bez ikakvih daljnjih uvjeta. Odredba o razlozima odbačaja nije mijenjana u odnosu prema sadašnjem članku 521. Zakona. Državni odvjetnik donosi odluku o odbačaju kaznene prijave iz razloga navedenih u ovom članku ako ocijeni da nema potrebe za vođenjem kaznenog postupka. Ako je prijava odbačena po ovoj osnovi, oštećeniku se mora dati pouka da u roku od osam dana od dana primitka rješenja može podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku ako smatra da rješenje nije osnovano. Viši državni odvjetnik dužan je postupiti po pritužbi u roku od trideset dana od njezina primitka.

Novim člankom 206.d Zakona isto se kao i dosadašnjim člankom 522. Zakona uređuje takozvana uvjetna odgoda odbačaja kaznene prijave ili odustanak od kaznenog progona. Izmijenjene su točka 2. i točka 6. Prema izmijenjenoj točki 6., sada je obveza podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji radi otklanjanja nasilničkog ponašanja moguća kako uz pristanak osumnjičenika na napuštanje obiteljske zajednice za vrijeme trajanja terapije tako i bez napuštanja obiteljske zajednice.

Odredba o primjeni oportuniteta uz odgodu odlučivanja o prijavi je složena, zahtijeva puno rada, i državno odvjetništvo trebalo bi imati poseban tim stručnih osoba za primjenu te odredbe. To je i razlog što se relativno rijetko primjenjuje. Naime, potrebno je pozvati osumnjičenika, dobiti nje-

gov pristanak te imati suglasnost žrtve i oštećenika da bi se mogao provesti postupak. Kako sada ipak postoji posebna služba koja se brine o izvršenju naloženih posebnih mjera, državna odvjetništva tu bi odredbu trebala više primjenjivati.

Što se tiče ovlasti glavnog državnog odvjetnika da po uvjetima i na način propisan posebnim zakonom može rješenjem odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona, odredba je ostala ista kao i u dosadašnjem Zakonu o kaznenom postupku.

4. IZVIDI I HITNE DOKAZNE RADNJE

Kada se razmatra rad državnog odvjetnika u kaznenom progonu, uobičajeno je pratiti rad i rezultate rada tijekom kaznenog postupka, eventualno tijekom istrage, dok rad prije poduzimanja radnji kojima se pokreće postupak u pravilu nije poznat izvan državnoodvjetničkih krugova. Uvijek u svim raspravama, ako izuzmemo pojedine stručne članke napisane od državnih odvjetnika i članke u policijskim časopisima, izvidi su nešto sporedno, nešto što se posebno ne razmatra.

Rad državnog odvjetnika prije upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava, a posebno nakon upisa kaznene prijave i donošenja odluke o toj prijavi, nije u dovoljnoj mjeri cijenjen, mogu reći čak niti unutar državnog odvjetništva.

Naime, kako se izvidi u Zakonu o kaznenom postupku samo periferno reguliraju, taj se rad često smatra sporednim radom, iako upravo od kvalitete izvida, od kvalitete provođenja hitnih dokaznih radnji u velikom broju slučajeva zavisi odluka državnog odvjetnika o prijavi, a ako se odlučio na pokretanje kaznenog postupka, od toga itekako zavisi i uspješnost u postupku.

4.1. Izvidi

Kao što je rečeno, izvidi se smatraju nečim sporednim, što se obavlja bez posebnih pravila. Svakom tko radi u državnom odvjetništvu, posebno onima koji rade na složenim predmetima korupcije, organiziranog kriminaliteta, ratnih zločina i drugih složenih kaznenih djela, poznato je da o načinu provođenja izvida ovisi kasniji postupak, a također znaju kako provođenje izvida zahtijeva ne samo pravno znanje nego i poznavanje kriminalistike, usmjeravanja i koordinacije rada drugih. Često u takvim složenim predmetima državni odvjetnik radi daleko više do donošenja odluke o prijavi nego nakon donošenja naloga o provođenju istrage, odnosno nakon neposrednog optuženja.

Općinska DO na području županijskog DO	BJELOVAR	DUBROVNIK	KARLOVAC	OSIJEK	PULA-POLA	RIJEKA	SISAK	SL. BROD	SPLIT	ŠIBENIK	VARAŽDIN	V. GORICA	VUKOVAR	ZADAR	ZAGREB	PROSJEK
Prosjeck % izvida	70	129	190	123	210	51	128	144	171	79	222	52	238	124	216	153

U gornjoj tablici stavljeni su u omjer podaci o broju primljenih prijava za šest mjeseci 2013. godine i o broju izvida koje su općinski državni odvjetnici ili naložili policiji ili sami proveli u tih šest mjeseci. Postotak izvida pokazuje da se po primitku prijave gotovo uvijek provode izvidi, veoma često oni se provode u nekoliko navrata prije donošenja odluke o prijavi. Ipak i tu postoje velike razlike između pojedinih područja, koje zavise kako od kvalitete prijava tako i od načina rada državnih odvjetnika. Prosječno se po svakoj primljenoj prijavi provode barem tri izvida. Najmanje ih provodi Velika Gorica, najviše Zagreb. To ne začuđuje kada je riječ o Zagrebu: što je veća složenost predmeta, to državni odvjetnik teže donosi odluku i mora vršiti više provjera. Izneseni podaci pokazuju koliko su izvidi važni za državnog odvjetnika, jer će dobar državni odvjetnik prije provođenja dokaznih radnji, prije neposrednog optuženja ili odbacaja kaznene prijave odnosno donošenja rješenja o provođenju istrage pažljivo analizirati podatke kojima raspolaže i na temelju toga odlučiti može li odmah donijeti odluku o prijavi ili sam provoditi ili naložiti provođenje izvida.

Do donošenja Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine izvidi su po najprije bili posao policije, državni odvjetnik je zahtijevao njihovo provođenje. To je razlog što odredbe Zakona o kaznenom postupku koje se odnose na izvide godinama nisu mijenjane, jer je to u pravilu bio posao policije, koja prilikom provođenja izvida primjenjuje posebne propise. Zakonom o kaznenom postupku iz 1997. godine u članku 42. izrijekom je određeno da državni odvjetnik treba sam provoditi izvide, dakle ne samo zahtijevati provođenje izvida.

Zakonom o kaznenom postupku iz 2008. godine ovlasti državnog odvjetnika u provođenju izvida posebno su navedene u članku 208. Zakona, kojom je zakonodavac razdvojio izvide koje državni odvjetnik nalaže od onih koje sam provodi. Međutim kako nije mijenjana odredba članka 174. stavka 2. ZKP/97, nego je samo prepisana uz male izmjene, to su se odredbe članka 206. stavka 4. i članka 208. Zakona preklapale i dovodile do zabune. Neki državni odvjetnici pozivali su se na članak 206. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku, a neki na članak 208. stavak 1. tog Zakona prilikom provođenja ili nalaganja provođenja izvida. Upravo je to bio razlog da se u Noveli razdvoje državno-odvjetnički izvidi od policijskih izvida i nalaganja provođenja izvida policiji.

U državnom odvjetništvu razlikujemo izvide državnog odvjetnika, nalaganje provođenja izvida policiji te zahtjeve kojima tražimo podatke odnosno provođenje nadzora od drugih državnih tijela. Kako bi i u tekstu Zakona bilo jasno koji je zakonski temelj za provođenje izvida, kako bi se odvojilo nalaganje izvida policiji od izvida koje policija provodi temeljem posebnog zakona (Zakon o policijskim poslovima i ovlastima), sadašnji članak 206. i članak 208. Zakona o kaznenom postupku razdvojeni su u nekoliko posebnih članaka.

U sadašnjem članku 206. stavku 4. Zakona prva rečenica glasi: „Ako državni odvjetnik iz same prijave ne može ocijeniti jesu li vjerodostojni navodi prijave ili ako podaci u prijavi ne daju dovoljno osnove da može odlučiti hoće li naložiti provođenje istrage ili poduzeti dokazne radnje, ili ako je do državnog odvjetnika samo dopro glas da je počinjeno kazneno djelo, državni odvjetnik će, ako to ne može poduzeti sam ili preko drugih tijela, naložiti policiji da prikupi potrebne obavijesti provođenjem izvida i poduzimanjem drugih mjera radi prikupljanja podataka potrebnih za odlučivanje o pokretanju istrage.“ Navedena rečenica u biti je ista kao u Zakonu o kaznenom postupku iz 1997. godine, u koji je, uz manje izmjene, prenesena iz bivšeg Zakona o krivičnom postupku. Kao što je rečeno prije, dok je izvode uz rijetke iznimke provodila policija, ova rečenica samo je upućivala kako državni odvjetnik treba postupiti kada na osnovi primljene prijave ne može donijeti odluku. Međutim, donošenjem Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine bitno je izmijenjen položaj, ali i radnje koje državni odvjetnik mora provesti po primitku prijave. Sadašnji članak 208. Zakona dijelom određuje ovlasti državnog odvjetnika u provođenju i nalaganju izvida, a dijelom određuje ovlastili policije ako joj je naloženo provođenje izvida.

Kako bi se razdvojili izvodi državnog odvjetnika od nalaganja i nadzora nad izvidima koje provodi policija te kako bi se izdvojile odredbe o postupanju s prijavom, sadašnji je članak 206. razdvojen u nekoliko novih članaka.¹² Također je razdvojen i stavak 4. ovog članka. U noveliranom članku 206. stavku 4. Zakona ostala je samo opća odredba o postupanju državnog odvjetnika ako iz same prijave ne može ocijeniti jesu li vjerodostojni navodi prijave i ako mu podaci u prijavi ne daju osnova da može odlučiti hoće li provesti istragu ili poduzeti dokazne radnje. Prema Noveli tada će državni odvjetnik sam provesti izvode ili naložiti njihovo provođenje policiji.

¹² Sadašnjim člankom 206. Zakona stavcima 7. i 8. uređeno je postupanje državnog odvjetnika s nejasnom, nerazumljivom ili nepotpunom prijavom. Sada su ti stavci prebačeni u novelirani članak 205. Zakona jer se njima zapravo uređuje postupanje s prijavom, odnosno točnije rečeno kada se i pod kojim uvjetima prijava upisuje u upisnik kaznenih prijava, a kada u upisnik raznih predmeta. Nadalje, izmijenjenim člankom 205. stavkom 5. uređeno je postupanje državnog odvjetnika ako je do njega samo dopro glas da je počinjeno kazneno djelo. U tom slučaju tu prijavu državni odvjetnik ne upisuje u upisnik kaznenih prijava, nego u upisnik raznih kaznenih predmeta kako bi najprije provjerio ima li uopće osnova za njegovo postupanje.

Dakle, novelirani članak 206. stavak 4. Zakona uređuje postupanje državnog odvjetnika kada postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo, ali sama prijava i pismena uz prijavu nisu dostatni za donošenje odluke. Kako bi se jasno odredili pojedini izvidi i ovlasti državnog odvjetnika u odnosu na policiju kada ona provodi izvide, izvidi su izdvojeni u posebnu cjelinu (članci 206.f do 211.).

Odredbom novog članka 206.f određeno je da je postupanje tijekom izvida tajno. Odredbu je trebalo unijeti s obzirom na predložene izmjene Zakona, prema kojima postupanje tijekom istraživanja (provođenja dokaznih radnji za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina) i istrage više nije tajno, već se u Zakonu navodi da ono nije javno.

Određivanjem da je postupanje tijekom izvida tajno riješeno je pitanje mogu li se iznositi podaci o tijeku izvida. Obveza čuvanja tajnosti odnosi se kako na službene osobe odnosno na ovlaštene osobe koje provode izvide tako i na osobe koje su sudjelovale u provođenju izvida. Državni odvjetnik dužan je svaku osobu s kojom razgovara tijekom provođenja izvida upozoriti da je odavanje tajne kazneno djelo. S obzirom na važnost ove odredbe i moguće posljedice, uobičajeno je da državni odvjetnik u ovakvim slučajevima osobi od koje prikuplja podatke ili državnom tijelu od kojeg pribavlja pojedine podatke dade pisano upozorenje. Ujedno treba tražiti da ta osoba potpiše da je upoznata s obvezom čuvanja tajnosti kako bi imao dokaz da je ta osoba upoznata s tajnošću izvida i kako bi se kasnije mogao pokrenuti kazneni postupak u slučaju kršenja ove odredbe. To je bio i do sada uobičajeni način postupanja, jer je člankom 36. stavkom 3. točkom 2. Zakona o državnom odvjetništvu bilo određeno da je postupanje tijekom izvida tajno i državni odvjetnici u takvim situacijama daju usmeno upozorenje, ali i sastavljaju pismenu bilješku koja se predočuje osobi koja sudjeluje u obavljanju izvida i ta osoba svojim potpisom potvrđuje da je upoznata s potrebom čuvanja tajnosti.

Kako u nekim slučajevima mogu biti podnesene kaznene prijave za kaznena djela čije počinjenje može izazvati veliku uznemirenost javnosti, u takvim slučajevima preteže interes javnosti da bude upoznata¹³ da se provode izvidi nad tajnosti postupka. Stoga je u stavku 3. novog članka 206.f Zakona određeno da tijelo koje provodi izvide, dakle ne samo državni odvjetnik nego i policija, može, kada to nalaže interes javnosti, o tijeku izvida izvijestiti javnost na način propisan posebnim zakonom. Posebni zakon je Zakon o državnom odvjetništvu, ali i Zakon o policijskim poslovima i ovlastima.

¹³ Na primjer eksplozija koja je izazvala uznemirenost i sumnja se da bi moglo doći do daljnjih eksplozija. U takvom slučaju objavom da je otkriven počinitelj i da se provode izvidi sprečava se širenje panike i daljnje uznemirenje javnosti.

4.1.1. Izvidi državnog odvjetnika

Novim člankom 206.g uređuje se postupanje državnog odvjetnika tijekom provođenja izvida. Za razliku od policije, državni odvjetnik izvide provodi zahtijevanjem od drugih tijela dostavljanja dokumentacije ili provođenja nadzora ili pozivanjem osoba koje imaju saznanja u državno odvjetništvo. Suprotno od policije, državni odvjetnik nema pravo provoditi izvide na terenu, on nije kriminalist, nema posebne ovlasti koje ima policija i u slučaju ako izvide treba provesti izvan ureda, on može naložiti provođenje izvida policiji i tražiti da ga se izvijesti o vremenu provođenja izvida kako bi tim izvidima prisustvovao.

Državni odvjetnik, dakle, može radi prikupljanja potrebnih obavijesti pozivati osobe. U pozivu se uvijek mora naznačiti razlog pozivanja. Te se osobe nisu dužne odazvati pozivu državnog odvjetnika, nije se dužna odazvati niti osumnjičena osoba. Dok u sadašnjem Zakonu postoji odredba da državni odvjetnik u tom slučaju može izdati dovedbeni nalog (članak 97. stavak 3. Zakona), ta je odredba izmijenjena i dovedbeni nalog može izdati samo policija. Razlog je jednostavan. Dovođenje neke osobe zahtijeva prisustvo policije i stvara velike teškoće zbog nadzora nad tom osobom za vrijeme provođenja izvida, moguće pritužbe na postupanje i slično.¹⁴ Ako se osumnjičenik ne odazove, jednostavnije je dati policiji nalog u kojem će se naznačiti na koje okolnosti treba provesti izvide odnosno obaviti razgovor s tom osobom.

Za razliku od osumnjičenika, ako se podnositelj kaznene prijave ili žrtva koja je dojavila o počinjenom dijelu ne odazovu pozivu, postupa se prema noveliranom članku 205. stavcima 6. i 7. Zakona. Ako su potrebne obavijesti radi dopune ili pojašnjenja prijave, ta se osoba pisano poziva, daje joj se rok za dopunu i ako ona tu prijavu ne nadopuni, državni odvjetnik može, ocjenjujući sve druge okolnosti slučaja, službenom bilješkom zaključiti da neće dalje istraživati taj slučaj i o tome obavijestiti višeg državnog odvjetnika.

Državni odvjetnik neće uvijek tako postupiti. To zavisi od svih okolnosti. Ako ipak bez obzira na pasivnost podnositelja postoji mogućnost da je prijava osnovana, državni odvjetnik sam će provesti potrebne izvide radi ocjene njezine osnovanosti. Ako je riječ o imovinskim kaznenim djelima koja su počinjena na štetu žrtve, kao što je to npr. oštećenje tuđe stvari i slično, dakle ako je riječ o imovini kojom po civilnom pravu žrtva ionako slobodno raspolaze, državni odvjetnik će ocjenjujući postupanje žrtve donijeti bilješku o nepostupanju. Međutim ako je riječ o sumnji na počinjenje kaznenog djela kojeg je posljedica ugrožavanje zajednice, kao što je to na primjer pokušaj silovanja ili drugi napad na tjelesni integritet, a podaci ipak pokazuju da bez obzira na nepotpunost ili nerazumljivost prijave, bez obzira na nedolazak podnositelja

¹⁴ Ima li se u vidu da je ta osoba samo dužna odazvati se, a ne davati podatke, u praksi se ne primjenjuje sadašnja odredba.

prijave, postoji mogućnost da je kazneno djelo počinjeno, državni odvjetnik će nastaviti s provođenjem izvida.

U novi članak 206.g unesen je sadašnji stavak 5. članka 206. Zakona koji se odnosi na ovlast državnog odvjetnika da od policije i drugih državnih tijela, prvenstveno nadzornih tijela Ministarstva financija, traži provođenje nadzora i dostavljanje zapisnika o nadzoru i oduzimanje predmeta koji su važni za dokazivanje kaznenih djela. Ovom odredbom također je dana ovlast državnom odvjetniku da od organizacija, banaka i drugih pravnih osoba traži podatke. Riječ je o odredbi koja je iznimno važna u slučajevima gospodarskog kriminaliteta, posebno poreznih utaja, u slučajevima korupcije i slično. Državni odvjetnik može zatražiti dostavljanje podataka, ali može od tih tijela zahtijevati kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe, privremeno oduzimanje određenih predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi, dostavljanje podataka koji mogu poslužiti kao dokaz te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima o neobičnim i sumnjivim novčanim transakcijama.

Ipak, potrebno je naglasiti da od predanosti državnog odvjetnika, od njegove stručnosti i njegovog poznavanja posebnih područja zavisi koliko će biti uspješan u provođenju izvida. Pojedina državna odvjetništva, posebno Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, iznimno kvalitetno koriste se ovom odredbom i tako već prije formalnog početka postupka pribavljaju često posebno važne materijalne dokaze.

Kako bi se dosljedno razdvojili izvidi od dokaznih radnji, novim je člankom 206.g stavkom 4. određeno da izjava dana državnom odvjetniku nije dokaz u postupku. Ona ima sličnu sudbinu kao i obavijesti koje je prikupila policija. Prema ovom stavku obavijesti, odnosno bilješke i zapisnici o prikupljenim obavijestima i izjavama ne dostavljaju se uz optužnicu za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora preko pet godina, no kada je riječ o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, imajući u vidu noveliranu odredbu članka 351. stavka 5. Zakona prema kojoj se bilješke izdvajaju nakon donošenja odluke o potvrđivanju optužnice, u tom se slučaju te bilješke ne izdvajaju iz spisa jer na temelju njih vijeće zapravo ocjenjuje osnovanost optužnice.

4.1.2. Nalaganje provođenja izvida policiji

Novim člankom 206.h propisane su ovlasti državnog odvjetnika kada nalaže provođenje izvida policiji te obveze policije ako je naloženo provođenje izvida. U biti ovim je člankom obuhvaćen dio sadašnjeg članka 206. stavka 4. sadašnjeg Zakona, a također je u ovaj članak prenesen dio sadašnjeg članka 208. Zakona. Novim člankom na jednom se mjestu uređuju ovlasti i način postupanja državnog odvjetnika prilikom nalaganja provođenja izvida policije te dužnosti policije u tom slučaju.

Što se tiče samih ovlasti državnog odvjetnika u nalaganju izvida policiji, nije ništa promijenjeno. Državni odvjetnik mora pobliže odrediti sadržaj izvida i mjera te naložiti da ga policija odmah obavijesti o poduzetim izvidima ili mjerama. Kao i do sada, državni odvjetnik može tražiti da ga se obavijesti o vremenu i mjestu provođenja kako bi prisustvovao izvidima.

Ako državni odvjetnik nije naložio drukčije o poduzetim izvidima i mjerama, policija je dužna izvijestiti državnog odvjetnika najkasnije u roku od 30 dana od primitka naloga. Stavkom 2. ovog članka kao i do sada izrijeком se navodi da državni odvjetnik ima pravo i dužnost, dakle ne samo pravo, to je i njegova dužnost, stalnog nadzora nad provođenjem izvida koji su naloženi policiji. Ujedno iz ove odredbe proizlazi da državni odvjetnik nema pravo niti je dužan nadzirati izvide koje policija provodi temeljem posebnog zakona.

Policija je dužna izvršiti nalog ili zahtjev državnog odvjetnika u provođenju nadzora nad izvidima i za taj rad odgovara državnom odvjetniku. Kako i na koji način policija odgovara za svoj rad državnom odvjetniku, nije riješeno niti ovom izmjenom Zakona. O mogućoj odgovornosti jedino se govori u Protokolu sklopljenom između policije i državnog odvjetnika. Prema Protokolu postoji dužnost međusobnog izvješćivanja ako se ne provode radnje koje se po zakonu moraju provoditi. Ako bi policijski službenik potpuno ignorirao naloge državnog odvjetnika, državni odvjetnik prema Protokolu može o tome obavijestiti načelnika policijske uprave radi pokretanja stegovnog postupka protiv takvog policijskog službenika. U pravilu do takvih situacija ne dolazi jer policija i državni odvjetnik koji rade zajednički imaju interes da se međusobnom komunikacijom, posebno na zajedničkim sastancima, to riješi i nema potrebe za traženjem pokretanja stegovnog postupka.

Što se tiče povratnog izvješća državnom odvjetniku o poduzetim radnjama i mjerama, u novom članku 206.h Zakona samo se navodi da će policija o poduzetim izvidima i mjerama izvijestiti državnog odvjetnika najkasnije u roku od 30 dana od primitka naloga. Sadržaj tog izvješća nije uređen zakonom, ali ako se njime ujedno prijavljuje neka osoba kao počinitelj, ono ima sličan sadržaj kao i kaznena prijava policije.

Dakle, kada je državni odvjetnik naložio provođenje izvida, postupanje policije zavisi od toga je li državnom odvjetniku prije dostavljena kaznena prijava. Ako je državni odvjetnik zaprimio kaznenu prijavu, bez obzira na to je li ju upisao u upisnik kaznenih prijava ili upisnik raznih kaznenih predmeta, kada policija po njegovu zahtjevu prikupi potrebne obavijesti, izvješćuje o tome državnog odvjetnika posebnim izvješćem uz koje prilaže sve podatke i zapisnike koje je prikupila. Ako policija na temelju provedenih izvida po nalogu državnog odvjetnika utvrdi postojanje osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo, može ako nije podnesena kaznena prijava dostaviti o tome posebno izvješće koje u biti ima sadržaj kao i kaznena prijava iz članka 207. stavka 4. Zakona.

4.1.3. Imovinski izvidi

Novina je odredba novog članka 206.i Zakona o kaznenom postupku. Kaznenim zakonom iz 2011. godine razriješana je nejasnoća koja je nastala nakon donošenja Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom i prekršajem. Naime prema članku 82. stavku 1. Kaznenog zakona iz 1997. godine proizlazilo je da se imovinska korist oduzima *ex offio*. Prema Zakonu o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom i prekršajem proizlazi da se imovinska korist oduzima isključivo na temelju prijedloga tužitelja (članak 1. stavak 4. tog Zakona).

Navedena odredba Zakona o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem bila je cijelo vrijeme u suprotnosti s odredbom čl. 82. Kaznenog zakona, kojom je bilo određeno da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom te da će se ta korist oduzeti sudskom odlukom kojom se utvrđuje da je kazneno djelo počinjeno. Unatoč toj odredbi, sudovi su u skladu s gore citiranim Zakonom o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom i prekršajem, koji je stupio na snagu nakon Kaznenog zakona, oduzimali imovinsku korist kada je tužitelj podnio prijedlog.

Članak 77. Kaznenog zakona iz 2011. godine je jasan. Stavkom 1. određuje se da će se imovinska korist oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je ostvarena protupravna radnja. Imovinska korist oduzima se od osobe na koju je prenesena ako nije stečena u dobroj vjeri. Člankom 78. Kaznenog zakona uređuje se prošireno oduzimanje imovinske koristi.

Novim Kaznenim zakonom posebno je istaknuta obveza oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom. U današnje vrijeme svjedoci smo da se pojedina posebno opasna kaznena djela (organizirani kriminal, korupcija i dr.) čine isključivo radi stjecanja imovinske koristi. Na primjer osoba koja ilegalno prebacuje osobe preko državne granice često to ne skriva u svojoj sredini, dapače ona pomaže „jadnim ljudima“, a što to čini radi zarade, „samo je po sebi razumljivo“. Slično je kada se počinitelj bavi švercom cigareta. Te cigarete su jeftinije, ljudi ih kupuju i nitko ne razmišlja da čini kazneno djelo jer kupuje nešto što je kaznenim djelom pribavljeno. Opravdanje svima su visoke trošarine na duhanske proizvode i pad standarda. Ti i slični slučajevi pokazuju da samo izricanje osuđujuće presude kojom se, ako se ne radi o recidivu, izriče uvjetna osuda ili najviše rad za opće dobro, izrečena uvjetna osuda uopće ne ostvaruje svrhu. Stoga je oduzimanje imovinske koristi jedina učinkovita mjera kojom se u ovakvim slučajevima ostvaruje svrha vođenja postupka.

Upravo zato što je stjecanje imovinske koristi sve češće glavni motiv za počinjenje kaznenih djela, Novelom se provođenje imovinskih izvida i hitnih dokaznih radnji uređuje posebnim člankom s ciljem da bi provođenje tih izvida bila obveza uvijek kada je stečena imovinska korist.

Novim člankom 206.i stavkom 1. Zakona određeno je da je, kad postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti te kojim je ostvarena imovinska korist, državni odvjetnik dužan odmah poduzimati i nalagati poduzimanje izvida i hitnih dokaznih radnji kako bi se utvrdila vrijednost te koristi te kako bi se utvrdilo gdje se tako stečena imovina nalazi. Drugom rečenicom članka 206.i stavka 1. određeno je da u slučaju kad je imovinska korist prikrivena ili ako postoje osnove sumnje za pranje novca, državni odvjetnik mora poduzeti sve što je potrebno kako bi se ta imovina pronašla i osiguralo njezino oduzimanje. Izraz „sve što je potrebno“ podrazumijeva sve radnje i mjere ovisno o vrsti stečene imovine, načina na koji je kazneno djelo počinjeno, posebno je li počinjeno u sklopu zločinačke organizacije, je li riječ o pranju novca i slično.

Nakon stupanja na snagu ove odredbe državni odvjetnici više neće moći usmjeriti izvide isključivo na pribavljanje podataka potrebnih za donošenje odluke o kaznenoj prijavi, oni će morati istovremeno provoditi i imovinske izvide.

Kako je visina imovinske koristi stečene počinjenjem kaznenih djela iz nadležnosti županijskih državnih odvjetnika ili Ureda često iznimno visoka, to je stavkom 2. ovog članka propisana mogućnost osnivanja posebnih odjela za provođenje tih izvida i radnji, s time da u provođenju izvida sudjeluju istražitelji, državnoodvjetnički savjetnici i stručni suradnici iz tih posebnih odjela. U najsloženijim slučajevima u kojima je stečena imovinska korist velike vrijednosti državni odvjetnik može zatražiti od čelnika policije i nadležnih upravnih tijela Ministarstva financija da mu stave na raspolaganje službenike koji će pod njegovim nadzorom sudjelovati u zajedničkim izvidima. Ti su službenici na određeni način za vrijeme provođenja izvida stavljeni na raspolaganje državnom odvjetniku i postupaju isključivo po njegovim nalogima.

Stavkom 5. ovog članka propisana je dužnost državnog odvjetnika da od suda zahtijeva određivanje privremenih mjera osiguranja kako se pronađena imovina ne bi sakrila i uništila, a također je dužan u optužnici ili najkasnije na pripremnom ročištu predložiti da se ta imovinska korist oduzme. Kako je sud dužan *ex offio* oduzeti imovinsku korist stečenu kaznenim djelom, može se postaviti pitanje zašto se u ovom stavku nalaže državnom odvjetniku dužnost predlaganja oduzimanja imovine. Državni odvjetnik, kao što je poznato, osim temeljne ovlasti ili prava na progon počinitelja kaznenih djela, ima prema Ustavu i dužnost brinuti se o imovinskim interesima Republike Hrvatske. Kako se imovinska korist oduzima u korist Republike Hrvatske, državni odvjetnik dužan je po toj osnovi podnijeti prijedlog za oduzimanje imovinske koristi u skladu s posebnim zakonom kako bismo pravilno instruiranim prijedlogom za oduzimanje već u kaznenoj presudi imali izvršnu ovršnu ispravu o prisilnom oduzimanju te imovinske koristi. Zakonom o državnom odvjetništvu i internim uputama, posebno Priručnikom za rad državnih odvjetnika, uređeno

je postupanje u ovakvim slučajevima, obrasci prijedloga u vezi s traženjem određivanja privremenih mjera i prijedloga za oduzimanje imovinske koristi, dok će izmjenama Zakona o državnom odvjetništvu trebati urediti pitanje u kojim će državnim odvjetništvima biti osnovani posebni odjeli za pronalaženje i oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelima.

4.1.4. Izvidi policije

Izmijenjenim člankom 207. Zakona o kaznenom postupku uređuju se izvidi policije, odnosno postupanje policije kada postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti.

Dakle, riječ je o slučajevima kada je policija saznala da je počinjeno kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti i kada je nadležna osoba u policiji odlučila da je potrebno provesti izvide. U tom slučaju policija treba o početku provođenja izvida obavijestiti državnog odvjetnika, ali ne treba njegov nalog za postupanje, jer ima pravo i dužnost temeljem članka 11. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima za kaznena djela za koja se progone po službenoj dužnosti poduzimati kriminalistička istraživanja sukladno tom Zakonu i propisima donesenim na temelju tog Zakona.

Člankom 207. stavkom 4. Zakona određeno je da na temelju provedenih izvida policija u skladu s posebnim propisom (Zakon o policijskim poslovima i ovlastima) sastavlja kaznenu prijavu ili izvješće o provedenim izvidima u kojima navodi dokaze za koje je saznala. Kaznena prijava sastavlja se ako se na temelju provedenih izvida (kriminalističkih istraživanja) utvrdi da je počinjeno kazneno djelo. Nakon primitka prijave državni odvjetnik može, ako to ocijeni opravdanim, zahtijevati od policije prikupljanje podataka, a može to učiniti i sam.

Kad je policija provela izvide, a nije utvrdila da je počinjeno kazneno djelo, o tome će, ako to ocijeni potrebnim, dostaviti opće - posebno izvješće državnom odvjetniku. Ako je primio opće - posebno izvješće, državni odvjetnik mora donijeti odluku hoće li ga tretirati kao kaznenu prijavu i upisati u upisnik kaznenih prijava. Ocijeni li državni odvjetnik kako nema osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo, uvest će to izvješće u poseban upisnik.

Navedeno izvješće treba razlikovati od izvješća koje se dostavlja kad su izvidi provedeni po nalogu državnog odvjetnika. U prvom se navodi što je učinjeno po nalogu državnog odvjetnika, dok ovim izvješćem policija obavještava državnog odvjetnika da ne nalazi osnova za daljnje provođenje kriminalističkog istraživanja.

U novelirani članak 208. Zakona prenesene su pojedine odredbe o ovlastima policije iz sadašnjeg članka 208. Zakona. Kao i do sada, policija može

prikupljati obavijesti od građana, ali se građani ne mogu ispitivati u svojstvu okrivljenika, svjedoka ili vještaka. Također, ovim je člankom uređeno prikupljanje potrebnih obavijesti od osoba koje su u pritvoru ili istražnom zatvoru. Stavkom 4. uređene su ovlasti policije u slučajevima kada se pozvane osobe ne odazovu. Osoba koja se odazvala pozivu ili osumnjičenik koji je prisilno doveden, a odbije dati obavijesti, ne može se ponovo pozivati zbog istog razloga.

Izmijenjenim člankom 208. stavkom 5. Zakona propisana su prava privedene osobe, a također je propisano da mora biti poučena o tim pravima. Odredba je unesena u Zakon kako bi se upoznavanjem s pravima izbjeglo kršenje temeljnih prava osumnjičenika.

Dakle, osumnjičenik koji je prisilno doveden bit će poučen:

- 1) o razlozima pozivanja i koje su osnove sumnje protiv njega,
- 2) o pravu na tumačenje i prevođenje sukladno članku 8. Zakona,
- 3) o pravu da nije dužan iskazivati niti odgovarati na pitanja,
- 4) o tome da po završetku prikupljanja obavijesti ili po isteku šest sati od trenutka dolaska može odmah napustiti policijske prostorije.

4.1.4.1. Postupanje kada nije moguće provesti izvide na mjestu počinjenja kaznenog djela

Novost je odredba stavka 6. ovog članka. Tu odredbu ne treba miješati s odredbom članka 210. Zakona koja daje policiji pravo da osobe zatečene na mjestu počinjenja kaznenog djela upute državnom odvjetniku ili zadrže do njegova dolaska ako bi te osobe mogle dati podatke važne za kazneni postupak i ako je vjerojatno da se njihovo ispitivanje kasnije ne bi moglo obavljati ili bi bilo okončano sa znatnijim odugovlačenjem ili drugim teškoćama. Odredba članka 210. Zakona odnosi se prvenstveno na moguće svjedoke ili osobe koje mogu dati obavijesti o počinjenom djelu, a ne na potencijalne osumnjičenike.

Odredba noveliranog članka 208. stavka 6. Zakona odnosi se na osobe koje su potencijalni osumnjičenici. Dakle, kada postoji vjerojatnost da osoba koja je zatečena na mjestu počinjenja kaznenog djela s elementima nasilja ili kaznenog djela koje predstavlja prijetnju javnoj sigurnosti ima saznanja o okolnostima počinjenja djela ili počinitelju, a njihovo prikupljanje nije moguće ili je bitno otežano na mjestu gdje je osoba zatečena i razumno je vjerovati da će odgoditi prikupljanja obavijesti šteti probicima kaznenog progona, policija može od te osobe zahtijevati da u pratnji policijskih službenika dođe do policijske prostorije radi davanja obavijesti. Ako ta osoba to bez opravdanog razloga odbije, može se prisilno dovesti i mora biti poučena na način naveden u stavku 5. ovog članka. Policija je dužna od tih osoba uzeti obavijesti odmah, a najkasnije u roku od šest sati od dolaska u službene prostorije te samo uz njihov pristanak prikupljanje obavijesti može trajati duže. Čim takva osoba odbije dati obavi-

jest, policija je dužna tu osobu pustiti. Ako se prisilno dovedena osoba uhititi, vrijeme uhićenja teče od trenutka dovođenja u policijske prostorije.

Sličnu odredbu imaju i zakoni nekih drugih zemalja. Često se na mjestu počinjenja teških kaznenih djela (npr. eksplozija, teško ubojstvo i sl.) zatekne nekoliko osoba koje su mogući počinitelji. Odmah s njima nije moguće razgovarati, potrebno je pribaviti određene podatke, potrebno je te osobe na određeni način izolirati kako se ne bi dogovarale ako postoje indiciji da su supočinitelji ili slično. Policija u nekim slučajevima te osobe dovodi u policiju radi prikupljanja potrebnih obavijesti. Ovim člankom policiji se daje zakonska osnova za takvo postupanje, s time da ta osoba mora biti upoznata sa svojim pravima jer je potencijalni osumnjičenik.

Ako se utvrdi da je ta osoba osumnjičenik, policija će primijeniti svoje ovlasti koje ima na osnovi Zakona u pogledu uhićenja i privođenja pritvorskom nadzorniku. U tom slučaju vrijeme uhićenja teče od trenutka dovođenja u policijske prostorije.

4.1.4.2. Dužnost otkrivanja i prijavljivanja kaznenih djela

Odredba noveliranog članka 38. stavka 2. točke 1. Zakona, a slična je bila i odredba članka 42. stavka 2. točke 1. ZKP/97, dovela je do nejasnoća i zabuna o tome tko je ovlašten i dužan otkrivati kaznena djela. Prema nekim tumačenjima, nakon donošenja tih odredbi policija je dužna postupati samo po nalogu državnog odvjetnika. Za takvu tvrdnju nalazi se opravdanje u odredbi članka 38. stavka 2. točke 2. Zakona, kojom se određuje da državni odvjetnik ima ovlast i dužnost poduzimanja potrebnih radnji radi otkrivanja kaznenih djela i pronalaženja počinitelja.

Na gore opisani način ova se odredba tumači pogrešno. Naime, iz odredbi Zakona o policijskim poslovima i ovlastima proizlazi da policija u slučajevima kada postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti mora poduzeti kriminalistička istraživanja ne čekajući nalog državnog odvjetnika.

Slična je i odredba noveliranog članka 207. stavka 1. Zakona kojom je određeno da kada postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti, policija ima pravo i dužnost poduzeti potrebne mjere da se pronađe počinitelj, da se otkriju i osiguraju tragovi i da se prikupe sve obavijesti te je o tome dužna obavijestiti državnog odvjetnika. Time smo se vratili na prijašnja rješenja temeljem kojih je bilo potpuno izvjesno da je policija u provođenju kriminalističkih istraživanja samostalna, samostalno odlučuje kada će ih provesti, a državni odvjetnik nema ovlasti provoditi nadzor nad tim izvidima niti je odgovoran za njihovu uspješnost.

4.2. Hitne dokazne radnje

Sadašnjim člankom 213. stavkom 1., ali i stavkom 2. Zakona uređeno je provođenje dokaznih radnji kod kojih postoji opasnost od odgode. Iz sadašnjeg članka 213. stavka 1. Zakona jasno je kada se te radnje provode za kaznena djela za koja se mora provoditi istraga. Međutim u slučajevima kada se ne provodi istraga, dokazne radnje koje ne trpe odgodu provode se kao i bilo koje druge dokazne radnje. Te su se radnje prije zvale „hitne istražne radnje“. Kako je taj izraz uobičajen i koristio se cijelo vrijeme bez obzira na odredbe Zakona, te se radnje prema Noveli nazivaju „hitne dokazne radnje“.

Novim člankom 212. Zakona riješeno je kada se hitne dokazne radnje mogu provoditi i tko ih provodi. Novela razlikuje provođenje dokaznih radnji za koje postoji opasnost od odgode (hitne dokazne radnje), koje se provode za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, od hitnih dokaznih radnji za koje je propisana kazna zatvora teža od pet godina iz nadležnosti općinskog suda odnosno od hitnih dokaznih radnji iz nadležnosti županijskog suda. Zavisno od toga uređeno je postupanje u pojedinim slučajevima.

4.2.1. Hitne dokazne radnje koje provodi policija

Izmijenjenim člankom 212. st. 1. Zakona određeno je da policija može, ako postoji opasnost od odgode, i prije započinjanja kaznenog postupka za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina obaviti pretragu (članak 246.), privremeno oduzimanje predmeta (članak 261.), očevid (članak 304.), uzimanje otisaka prstiju i drugih dijelova tijela (članak 211. i 307. Zakona). Za poduzimanje tih radnji, osim naloga za pretragu koji daje sudac istrage, ne treba policiji i nalog državnog odvjetnika.

Dakle, nakon stupanja Novele na snagu u najvećem će broju slučajeva policija, ne istražitelj ili državni odvjetnik, moći bez posebnog naloga provesti gore navedene hitne dokazne radnje. U ovom slučaju policija ne izvješćuje državnog odvjetnika prije poduzimanja radnje jer je stavkom 5. ovog članka propisano da o rezultatima radnji koje je policija provela temeljem stavaka 1., 2. i 4. ovog članka bez odgode obavještava državnog odvjetnika.

Ako je potreban nalog za pretragu, za kaznena djela do pet godina policija će kao i do sada dostaviti državnom odvjetniku podatke iz kojih proizlazi da postoji zakonska osnova za izdavanje naloga, ali ako je sudac istrage izdao nalog i naložio provođenje policiji, ona nije dužna izvijestiti državnog odvjetnika o početku pretrage, već mu mora samo bez odgode dostaviti zapisnik o izvršenoj pretrazi.

4.2.2. Odluka državnog odvjetnika o preuzimanju provođenja hitnih dokaznih radnji

Prema noveliranom članku 212. stavku 2. Zakona, policija je dužna prije provođenja hitne dokazne radnje pretrage ili očevida za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina iz nadležnosti općinskog suda obavijestiti državnog odvjetnika, koji može odlučiti da će izaći na mjesto očevida ili na mjesto pretrage. Ako je državni odvjetnik izašao, a u tijeku je provođenje bilo pretrage ili očevida, može preuzeti njezino provođenje ili ga prepustiti policiji. Prema ustaljenoj praksi, državni odvjetnik neće obavijestiti da će izaći ako ne misli provoditi dokaznu radnju i od prirode te radnje zavisi hoće li policija pričekati njegov dolazak ili će započeti s provođenjem. Ako se radi o očevidu na frekventnoj prometnici, u pravilu će policija nakon dolaska na mjesto očevida započeti s provođenjem, a državni odvjetnik kada dođe može preuzeti provođenje. Za provođenje dokazne radnje privremenog oduzimanja predmeta i uzimanja otisaka prstiju i drugih dijelova tijela takva prethodna obavijest nije potrebna.

Naravno, državni odvjetnik može nakon primitka obavijesti obavijestiti policiju da neće izaći na mjesto događaja.

4.2.3. Hitne dokazne radnje koje provodi državni odvjetnik

Izmijenjenim člankom 212. stavcima 3. i 4. Zakona određeno je kada hitne dokazne radnje provodi ili nalaže državni odvjetnik.

4.2.3.1. Hitne dokazne radnje ako je kazneno djelo počinila službena osoba koja je ovlaštena i dužna prijavljivati kaznena djela

Izmijenjenim člankom 212. stavkom 3. Zakona određeno je da je policija dužna odmah obavijestiti državnog odvjetnika ako treba provesti hitne dokazne radnje prema službenoj osobi koja je ovlaštena i dužna otkrivati i prijavljivati kaznena djela za koja se progona po službenoj dužnosti iz općinske nadležnosti. Državni odvjetnik mora odmah odlučiti hoće li sam provesti tu radnju ili će dati nalog istražitelju.

Oredba je unesena u Zakon kako bi se isključila moguća sumnja u rezultate provođenja hitnih dokaznih radnji.¹⁵ Državni odvjetnik u ovom slučaju treba

¹⁵ Člankom 67. stavkom 3. Zakona o državnom odvjetništvu određuje se postupanje u istrazi i istraživanju ako se istraga ili istraživanje provodi prema policijskom službeniku ili protiv druge službene osobe koja je ovlaštena i dužna otkrivati i prijavljivati kaznena djela za koja se progona po službenoj dužnosti.

odlučiti, zavisno od toga koje je kazneno djelo počinjeno, hoće li sam provoditi dokazne radnje. Ako je npr. službena osoba koja je ovlaštena i dužna otkrivati i prijavljivati kaznena djela počinila kazneno djelo koje nema veze s njezinom službom, koje može počiniti bilo koji građanin, državni odvjetnik postupit će zavisno od okolnosti slučaja. Međutim, kada je riječ o slučajevima provođenja hitnih dokaznih radnji, a djelo je počinila službena osoba u službi (npr. teška tjelesna ozljeda nanesena uhićenoj osobi i tome slično), državni odvjetnik ne bi trebao dati nalog istražitelju za provođenje te dokazne radnje. Svjedoci smo niza presuda Europskog suda za ljudska prava u kojima je Republika Hrvatska osuđena upravo zato što su takva kaznena djela istraživale policijske postaje ili uprave u kojima je radila službena osoba koja je djelo počinila.

Provođenje hitnih dokaznih radnji od državnog odvjetnika s jedne strane osigurava objektivnost u provođenju, a s druge strane štiti policiju od mogućih kasnijih optužbi da su dokazi skriveni, da se postupalo *in favorem* pripadnika policije i tome slično.

4.2.3.2. Hitne dokazne radnje za kaznena djela iz županijske nadležnosti

Izmijenjenim člankom 212. stavkom 4. Zakona propisan je način provođenja hitnih dokaznih radnji iz županijske nadležnosti. Za kaznena djela koja su u nadležnosti županijskog suda o postojanju opasnosti od odgode i potrebi provođenja hitnih dokaznih radnji policija obavještava odmah državnog odvjetnika, osim za provođenje dokazne radnje privremenog oduzimanja predmeta koju može provesti i za ova djela bez posebnog naloga.

Dakle, postupa se kao i sada. Policija obavještava županijskog državnog odvjetnika, županijski državni odvjetnik odlučuje hoće li sam provesti tu dokaznu radnju, npr. očevit za koji postoji opasnost od odgode, ili će njezino provođenje naložiti istražitelju.

Potrebno je upozoriti da državni odvjetnici za najteža kaznena djela često olako nalažu provođenje hitnih dokaznih radnji istražitelju. Tako ne bi trebali postupati, iako nema nikakve sumnje da će istražitelj provesti te radnje kvalitetno i zakonito, ali zbog težine tih djela i garancije da su radnje provedene u skladu sa zakonom, državni odvjetnik treba ih sam provoditi.

5. ISTRAŽIVANJE

Kako trenutak započinjanja kaznenog progona može biti različit od trenutka upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava (članak 2. stavak 5. sadašnjeg ZKP), sam se upis kaznene prijave u upisnik, po mišljenju Ustavnog suda Republike Hrvatske, „ne može, po naravi stvari, okvalificirati kao prvi

akt kojim se određena osoba stavlja pod kazneni postupak koji sam po svojoj suštini predstavlja određenu vrstu ograničenja temeljenih prava i sloboda“.

U skladu s odlukom Ustavnog suda zakonodavac je dužan propisati obvezu da se osoba za koju se sumnja da je osumnjičenik mora odmah službeno o tome obavijestiti i uz taj trenutak se treba konstituirati djelotvorno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) progona. Od tog se trenutka na tu osobu protežu i pojedina procesna jamstva iz kaznenog dijela članka 29. Ustava i članka 6. Konvencije „u mjeri u kojoj je vjerojatno da će poštenost suđenja biti ozbiljno narušena početnim propuštanjem da se poštuju njegove odredbe“ (presuda *Kuralić protiv Hrvatske*, 2009., § 44.). Nadalje prema odluci Ustavnog suda (točka 39.3.) što se tiče opsega zahtijevane sudske zaštite u predistražnoj i istražnoj fazi postupka, ta zaštita mora obuhvatiti temeljna pitanja zakonitosti prethodnog postupka. Sudovi moraju provoditi i kontrolu postojanja pretpostavki za kazneni progon i kontrolu zapreka za kazneni progon.

U točki 39.8. odluke Ustavni sud zaključuje da nedostatak mjera sudske zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) kaznenog progona upućuje na manjkavost u normativnoj strukturi prethodnog postupka. Ustavni sud stoga određuje pozitivnu ustavnu obvezu zakonodavca da u skladu s prethodno utvrđenim pravnim stajalištima u slučajevima kad se ne provodi istraga odredi trenutak u kojem osoba dobiva status osumnjičenika te obvezu obavještanja osobe o toj činjenici.

Analiziramo li odluku Ustavnog suda, proizlazi da Ustavni sud smatra da je u slučaju kada se donosi nalog o provođenju istrage time određen trenutak kada određena osoba treba imati pravo na sudsku zaštitu protiv nezakonitog (arbitrarnog) kaznenog progona i istrage. Novelom je određeno da državni odvjetnik više ne donosi nalog o provođenju istrage, protiv kojeg nema žalbe, već donosi rješenje o provođenju istrage protiv kojeg okrivljenik ima pravo žalbe, samim time ima i djelotvorno pravno sredstvo protiv nezakonitog (arbitrarnog) kaznenog progona.

Novelom je određeno da se za kaznena djela za koja je predviđena kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina provodi istraga. Prije donošenja rješenja o provođenju istrage državni odvjetnik ili policija mogu provesti hitne dokazne radnje na način kako je to određeno u noveliranom članku 212. Zakona. Osim hitnih dokaznih radnji, državni odvjetnik može prije donošenja rješenja o provođenju istrage ispitati osumnjičenika. Druge dokazne radnje ne može provoditi.

Dakle, bilo je relativno jednostavno urediti pitanje sudske zaštite protiv nezakonitog (arbitrarnog) kaznenog progona kada se provodi istraga, ali u postupku za kaznena djela za koja se ne provodi istraga to je bilo puno teže, iako su postupci za ta kaznena djela najbrojniji.¹⁶ Samo podsjećanja radi u ta djela

¹⁶ Kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina su najbrojnija. Ako im pribrojimo i tešku krađu, za koju je propisana kazna zatvora od osam godina, ova djela čine

spada oštećenje tuđe stvari, krađa, prijevara, tjelesna ozljeda i teška tjelesna ozljeda itd. Dakle, djela koja su najčešća i koja se najčešće prijavljuju.

Uvažavajući sve gore navedeno i okolnost da je ipak riječ o lakšim kaznenim djelima, Novelom je u naše kazneno postupovno pravo uvedeno „istraživanje“ kao posebna cjelina unutar vremena u kojem državni odvjetnik treba donijeti odluku o prijavi.

5.1. Kada započinje istraživanje

Pod istraživanjem se u smislu noveliranog članka 213. stavka 1. Zakona razumije provođenje dokaznih radnji protiv poznatog počinitelja koje su svrhovite za odlučivanje o podizanju optužnice za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

Kada počinje istraživanje bilo bi pravno najbolje vezati uz postojanje osnovane sumnje da je određena osoba počinila kazneno djelo. Svaki iskusni državni odvjetnik zna koliko je teško reći u pojedinom slučaju, u kojem provodi izvide, prikuplja podatke, provjerava određene činjenice, kada je nastupio taj trenutak kada postoji osnovana sumnja. Veoma često to je individualna procjena koja je u većini slučajeva ispravna imajući u vidu uspješnost državnog odvjetnika u kaznenom postupku, ali u nekim slučajevima državni odvjetnik može preuranjeno donijeti ocjenu o postojanju osnovane sumnje, odnosno može, a često se to i događa, provoditi cijeli niz radnji, a još uvijek nije siguran postoji li takva osnovana sumnja.

Kako se u skladu s odlukom Ustavnog suda mora odrediti taj trenutak kada osumnjičena osoba odnosno okrivljenik ima pravo na djelotvorno pravno sredstvo, trebalo je u Zakonu odrediti na nedvojben način kada okrivljenik ima pravo na obavijest da se protiv njega poduzimaju pojedine radnje odnosno od kada može podnijeti pravno sredstvo protiv nezakonitog (arbitrarnog) kaznenog progona. Novela je prihvatila rješenje kojim se obveza izvješćivanja veže uz određenu dokaznu radnju kako ne bi dolazilo do zabuna i arbitrarnosti.

Svi koji dugo vremena rade u državnom odvjetništvu, koji su radili ili nadzirali rad u velikom broju predmeta, znaju da je ponekad odlučujuće provesti jednu dokaznu radnju kako bi se odlučilo pokrenuti li postupak ili ne. Primjerice, riječ je o prometnoj nesreći, nesumnjivo je osumnjičenik prekršio prometne propise, nesumnjivo je da je upravo on „kriv“ za prouzročenu prometnu nesreću. Ali izvješće bolnice o povredama koje je zadobila oštećena osoba je takvo da državni odvjetnik bez stručnog mišljenja ne može ocijeniti je li riječ o tjelesnoj ozljedi ili teškoj tjelesnoj ozljedi. U takvom je slučaju medicinsko vještačenje bitno za

preko 80% svih pokrenutih kaznenih postupaka. Oduzmemo li tešku krađu, to je sasvim sigurno negdje oko 68% svih kaznenih postupaka.

odluku odbaciti li kaznenu prijavu ili otpočeti s istraživanjem. Stoga se u noveliranom članku 213. stavku 2. Zakona određuje da je državni odvjetnik dužan dostaviti okrivljeniku obavijest o provođenju dokaznih radnji u roku od tri dana od kada je proveo, naglašavam proveo, a ne naložio, prvu dokaznu radnju iz noveliranog članka 213. stavka 1. Zakona. Dakle ne hitnu dokaznu radnju, nego dokaznu radnju koja je svrhovita za odlučivanje o podizanju optužnice.

Istraživanje državni odvjetnik provodi sam ili može naložiti istražitelju provođenje pojedinih dokaznih radnji.

Slično kao i kod istrage, stavkom 3. ovog članka određeno je da je postupanje nakon dostave obavijesti iz stavka 2. nejavno, a da se iznimno može odrediti tajnost provođenja istraživanja ili nekog dijela provođenja tih radnji iz razloga navedenih u članku 388. Zakona o kaznenom postupku ili ako bi javno objavljivanje štetilo probicima postupka. Dakle, na sličan način kao i kod istrage riješeno je pitanje javnosti ili tajnosti istraživanja. Stoga možemo reći da dostavljanjem obavijesti, u pravilu, osim ako državni odvjetnik nije odredio tajnost istraživanja ili nekog njegova dijela, postupak na određeni način postaje javan i time se rješava pitanje tajnosti istrage koje je neprekidno prisutno nakon donošenja Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine i prve izmjene članka 231. Zakona o kaznenom postupku.

5.2. Obavijest okrivljeniku

Kao što je rečeno, izmijenjenim člankom 213. stavkom 2. Zakona određeno je da je državni odvjetnik dužan dostaviti obavijest okrivljeniku o provođenju dokaznih radnji u roku od tri dana od kada je proveo prvu dokaznu radnju iz stavka 1. ovog članka.

U obavijesti državni odvjetnik treba navesti da je proveo, kada i koju prvu dokaznu radnju iz noveliranog članka 213. stavka 1. Zakona, uz dostavu pouke o pravima koja se obvezno dostavlja uz tu obavijest.

Nakon toga u dopisu državni odvjetnik, iako to u zakonu nije posebno navedeno, treba okrivljenika obavijestiti da nastavlja s provođenjem dokaznih radnji te dopis završiti da je u pouci o pravima koju mu dostavlja u prilogu navedeno koja su njegova prava nakon primitka te obavijesti.

Na kraju obavijesti državni odvjetnik okrivljeniku mora dati pouku da ima pravo nakon primitka obavijest predložiti poduzimanje dokaznih radnji, a sucu istrage provođenje dokaznog ročišta.

Okrivljenik nakon primitka obavijesti ima prava navedena u pouci o pravima, tj. ima pravo znati zašto se okrivljuje,¹⁷ da nije dužan braniti se, da ima

¹⁷ Uobičajeno se u točki 1. pouke o pravima daje činjenični i zakonski opis djela i pravna kvalifikacija onoliko precizno koliko se opis djela u toj fazi može odrediti.

pravo u skladu s člankom 184. stavcima 4. i 5. Zakona uvida u spis itd. Pored navedenog, kao što je to rečeno, okrivljenik ima pravo nakon primitka obavijesti predložiti poduzimanje dokaznih radnji.

Za razliku od dosadašnjeg rješenja, nakon primitka prijedloga za provođenje dokaznih radnji državni odvjetnik postupa na isti način kao u istrazi, dakle ako ne prihvati prijedlog, dostavlja ga sucu istrage.

Druga prava okrivljenika propisana su Zakonom. Iz odredbi Zakona ne proizlazi da je okrivljeniku potrebno dati pouku o njegovim pravima iz novog članka 213.b o pravu na prigovor sucu istrage zbog odugovlačenja postupka. Također nije propisano da mu se mora dati obavijest po članku 239.b Zakona. Kako za ta kaznena djela okrivljenici ne uzimaju branitelje i kako je često riječ o nekoj stranci, možda bi valjalo razmisliti da se pouči okrivljenika o tim pravima bilo u samoj obavijesti ili prilikom prvog ispitivanja kako bi okrivljenik bez branitelja bio izjednačena s onim okrivljenicima koji imaju branitelje i koji znaju koja su im pravna sredstva na raspolaganju.

5.3. Posljedica neobavještavanja

Novim člankom 213.a Zakona određeno je koje su posljedice neobavještavanja okrivljenika nakon provođenja prve dokazne radnje. Ako državni odvjetnik nije dostavio obavijest iz noveliranog članka 213. stavka 2. Zakona, a proveo je dokazne radnje ispitivanja svjedoka, okrivljenik ima pravo zahtijevati od državnog odvjetnika ponovno provođenje te dokazne radnje, a ako se državni odvjetnik ne složi s prijedlogom okrivljenika, dostavlja zahtjev okrivljenika sucu istrage.

Dakle, imamo dvojaku situaciju. Ako je državni odvjetnik proveo prvu kaznu radnju, na primjer dokaznu radnju vještačenja ili prepoznavanja, a da nije prije provođenja tih radnji obavijestio okrivljenika, prema Noveli ne mora tu radnju ponoviti. Međutim državni odvjetnik se izlaže u tom slučaju ocjeni suda hoće li i u kojoj mjeri prihvatiti tu radnju koja je provedena bez obavijesti okrivljenika dakle uskratno prava okrivljenoj osobi. Ako je riječ o dokaznoj radnji ispitivanja svjedoka, kao što je rečeno, okrivljenik ima pravo zahtijevati ponovno ispitivanje i smatram da bi državni odvjetnik u takvom slučaju to ispitivanje trebao provesti. Zakonom je određeno da ako to ne želi provesti, mora zahtjev dostaviti sucu istrage.

Zakonom je također određeno da se ponovno ispitivanje provodi uz prisutnost okrivljenika i branitelja ako ga ima. Te osobe mogu staviti primjedbu u vezi sa zapisnikom koja će se zabilježiti u nastavku završenog zapisnika. Zapisnik o prijašnjem ispitivanju izdvojiti će se iz spisa i ne može se koristiti kao dokaz u postupku. Vidimo ovdje, kao i kod ispitivanja okrivljenika, da u biti okrivljenik koji je prisutan ispitivanju svjedoka ima samo pravo staviti

primjedbe u vezi sa zapisnikom. Međutim, u državnom odvjetništvu je davno usvojena praksa da u slučaju kada obrana želi postaviti pitanje koje je osnovano i za koje sam državni odvjetnik ocjenjuje da bi ga trebalo postaviti, to se i dopušta, jer možda je i u interesu državnog odvjetnika da se stanje stvari što prije raščisti kako bi mogao donijeti odluku.

6. ISTRAGA

Istraga se provodi za kaznena djela za koja je propisana kazna zavora teža od pet godina. Što se tiče provođenja dokaznih radnji u istrazi i tijekom istrage, Novela ne donosi bitne izmjene. Značajne izmjene u skladu su s odlukom Ustavnog suda u pogledu prava obrane na djelotvorno pravno sredstvo i u vezi s dovršetkom istrage i rokom za donošenje odluke.

6.1. Obveznost provođenja istrage

Prema noveliranom članku 216. stavku 1. Zakona, istraga se provodi za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina, osim u slučaju iz članka 341. stavka 3. Zakona.¹⁸ Dakle, za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina, ali ne teža od petnaest godina, ili dugotrajni zatvor provodi se istraga. Iznimno se može podignuti neposredna optužnica i bez provođenja istrage ako rezultati provedenih radnji koji se odnose na kazneno djelo i počinitelja daju dovoljno osnova za podizanje optužnice. Za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora viša od petnaest godina ili dugotrajni zatvor istraga se uvijek provodi. Smatram da je za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do osam godina trebalo kao i u ZKP/97 propisati da državni odvjetnik može odlučiti hoće li podići neposrednu optužnicu ili provoditi istragu. Time bi se ograničilo provođenje istrage u općinskoj nadležnosti za teža kaznena djela i na slučajeve koji su činjenično takvi da je istragu nužno provesti.

Osim hitnih dokaznih radnji prije donošenja rješenja o provođenju istrage državni odvjetnik može ispitati okrivljenika. Dakle, to je jedina dokazna radnja koja nije hitna, a koja se može provesti prije donošenja rješenja o provođenju istrage. Nakon što je ispitao okrivljenika, državni odvjetnik dužan je u roku od 48 sati od ispitivanja odlučiti o pokretanju istrage.

¹⁸ Noveliranim člankom 341. stavkom 3. Zakona iznimno je propisana mogućnost podizanja neposredne optužnice kada državni odvjetnik nakon ispitivanja okrivljenika smatra da drugi dokazi koji postoje u spisu omogućavaju da i bez provođenja istrage podigne optužnicu, osim za kaznena djela za koja je istraga uvijek obavezna.

Izraz „odlučiti o pokretanju istrage“ znači da je državni odvjetnik ili dužan donijeti rješenje o provođenju istrage u roku od 48 sati od ispitivanja okrivljenika ili ako je nakon ispitivanja ocijenio da nema za to osnova, odbaciti prijavu, a samo iznimno nastaviti s provođenjem izvida, i tek nakon toga donijeti odluku.

U praksi se ne bi smjelo događati da državni odvjetnik nakon ispitivanja okrivljenika ne donese rješenje o provođenju istrage, posebno ako je okrivljenik na slobodi. U suprotnom to znači da je državni odvjetnik donio krivu procjenu. Državni odvjetnik treba dobro analizirati podatke i dokaze koje ima prije donošenja odluke o ispitivanju okrivljenika. Drugo je ako je okrivljenik uhićen, doveden pritvorskom nadzorniku i državnom odvjetniku pa teku rokovi. Nije rijetko da se u takvim slučajevima nakon ispitivanja okrivljenika ocijeni da je prije donošenja odluke nužno provesti izvide da bi se uopće moglo tvrditi kako postoji osnovana sumnja.¹⁹ Kako nije isključeno da se tek nakon provođenja dodatnih izvida pronađu i prikupe podaci i dokazi koji daju osnove za provođenje istrage, to u konačnici nije prihvaćeno rješenje koje se predlagalo: u slučaju ako državni odvjetnik u roku od 48 sati od ispitivanja nije donio rješenje o pokretanju istrage, samim time smatra se da je odustao od progona.

6.2. Rješenje o provođenju istrage i dostavljanje rješenja

Prema sadašnjem Zakonu državni odvjetnik donosi nalog o provođenju istrage kada postoje osnove sumnje da je osumnjičena osoba počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret. Sada državni odvjetnik može donijeti rješenje o provođenju istrage kada postoji osnovana sumnja da je ta osoba počinila kazneno djelo za koje se provodi istraga, a ne postoje zakonske smetnje za kazneni progon te osobe.

Kada će postojati osnovana sumnja u konkretnom slučaju, faktično je pitanje. Državni odvjetnik je dužan ocijeniti sve podatke kojima raspolaže kako bi to mogao odlučiti. Kao što je gore rečeno, u slučajevima težih kaznenih djela kod kojih odmah u pravilu slijedi uhićenje osumnjičene osobe, može se dogoditi da je to uhićenje preuranjeno i da ne postoji osnovana sumnja za provođenje istrage. U tom slučaju državni odvjetnik neće donijeti rješenje o provođenju istrage jer bi povodom žalbe ono bilo ukinuto. Tako je postupao i

¹⁹ Na primjer osoba je zatečena na mjestu počinjenja kaznenog djela i uhićena pod sumnjom da je izvršila tešku krađu. Tijekom ispitivanja ta je osoba priznala da je ušla u trgovinu jer je vidjela da su vrata nasilno otvorena i uzela štekcu cigareta, što mogu potvrditi osobe koje su bile s njom. Kako je iz trgovine odnesena velika količina robe, za što je trebalo vozilo koje uhićenik nema, nije isključeno da je njegovo priznanje istinito i nužno je provesti izvide prije donošenja odluke.

istražni sudac po Zakonu o kaznenom postupku iz 1997. godine ako je smatrao da nema osnovane sumnje.

Rješenje o provođenju istrage ima u biti isti sadržaj kao i nalog o provođenju istrage, jer smo u Priručniku za rad državnih odvjetnika nakon stupanja na snagu Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine odlučili da će nalog o provođenju istrage, osim što nije imao pouke o pravu na pravni lijek, sadržavati sve one bitne dijelove koje je sadržavalo dotadašnje rješenje istražnog suca. U samom rješenju o provođenju istrage državni odvjetnik mora navesti koje su hitne dokazne radnje provedene prije donošenja rješenja, koje okolnosti namjerava istražiti te koje će dokazne radnje provesti i, naravno, dati pouku. Uz rješenje o provođenju istrage državni odvjetnik dostavlja okrivljeniku pouku o pravima.

Rješenje o provođenju istrage dostavlja se okrivljeniku najkasnije u roku od osam dana od dana donošenja zajedno s poukom o pravima iz noveliranog članka 239. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku. Protiv rješenja o provođenju istrage okrivljenik ima pravo žalbe sucu istrage u roku od osam dana od primitka, žalba se podnosi državnom odvjetniku koji ju je dužan odmah zajedno sa spisom predmeta dostaviti sucu istrage. Novim člankom 218.a Zakona propisano je za koja se kaznena djela na rok od trideset dana može odgoditi dostavljanje rješenja ako bi se dostavom rješenja o provođenju istrage ugrozio život ili tijelo osobe ili imovina velikih razmjera.

Ako je podnesena žalba, sudac istrage može rješenjem odbaciti žalbu kao nepravovremenu i nedopuštenu, odbiti kao neosnovanu ili prihvatiti žalbu i ukinuti rješenje o provođenju istrage. Novina je da sudac istrage može naložiti provođenje pojedinih dokaznih radnji potrebnih za odlučivanje o osnovanosti rješenja o provođenju istrage, koje je državni odvjetnik dužan provesti i nakon toga dostaviti spis na odluku.

6.3. Spis predmeta

Novelom je na bitno različit način uređen sadržaj spisa koji državni odvjetnik osniva prije donošenja rješenja o provođenju istrage i prije poduzimanja prve dokazne radnje po članku 213. stavku 1. Zakona.²⁰ Dakle, prije donošenja rješenja o provođenju istrage državni odvjetnik iz državnoodvjetničkog spisa osniva spis predmeta tako da određuje koja se pismena izdvajaju u taj spis. Novelom je s obzirom na izmjene odredbi o raspravi brisana odredba o otkrivanju dokaza i obavještanju o dokazima i samim time, slično kao i prije donošenja ZKP/08, državni odvjetnik prije donošenja odluke kojom započinje provoditi

²⁰ Definicija spisa predmeta dana je u noveliranom članku 202. stavku 39. Zakona.

radnje o kojima mora obavijestiti okrivljenika iz svojeg spisa²¹ izdvaja u spis predmeta ono što je važno za postupak koji namjerava pokrenuti. U državno-odvjetničkom spisu ostaju kopije, kao i pismena koja nisu važna za postupak.

Što će državni odvjetnik unijeti u spis predmeta, ovisi o više okolnosti, ali potrebno je naglasiti da više nemamo osnovni spis, istražni spis i spis koji se dostavlja uz neposrednu optužnicu. Konačno nakon odluke optužnog vijeća više nema ročišta za sastavljanje raspravnog spisa.

Jednostavno rečeno, spis predmeta je spis, kojeg se većina nas sjeća, koji smo sastavljali bilo uz neposrednu optužnicu bilo uz zahtjev za provođenje istrage, a u koji smo unosili kaznenu prijavu sa svim priložima, i sa službenim bilješkama, i sva ona druga pismena koja su bitna za odlučivanje o predmetu. Dakle, spis predmeta uz kaznenu prijavu sadržava zapisnike i snimke i druge isprave o provedenim hitnim dokaznim radnjama, imovinskopравни zahtjev oštećenika ako ga imamo, isprave i zapisnike o radnjama pribavljenim putem međunarodne pravne pomoći ako smo ih pribavili prije donošenja rješenja odnosno prije prve dokazne radnje, predmete kojima je kazneno djelo počinjeno ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela, podatke, odluke o mjerama osiguranja prisutnosti (rješenje o pritvoru, rješenje o istražnom zatvoru, zapisnici o uhićenju i dovođenju, zapisnici pritvorskog nadzora itd.) te druga pismena koja državni odvjetnik ocijeni potrebnima.

Jednom formirani spis predmeta, za razliku od sadašnjeg rješenja, ide uz optužnicu, s tim da se samo iz tog spisa u skladu s člankom 89. Zakona izdvajaju nezakoniti dokazi, odnosno u skladu sa stavkom 3. tog članka bilješke koje se moraju izdvojiti prije podizanja optužnice za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora preko pet godina.²²

Poslovníkom državnog odvjetništva bit će određeno da se spis predmeta može voditi u dva istovjetna primjerka. Jedan u koji se unose originali i koji se dostavlja sudu bilo povodom prigovora, žalbi ili drugih pravnih lijekova ili uz optužnicu i služi državnom odvjetniku radi neometanog provođenja istrage. Tako će se postupati samo u najsloženijim i najtežim predmetima. Kao što je poznato, državni odvjetnik ima rok za dovršetak istraživanja od šest mjeseci, također ima propisane rokove za provođenje istrage, i ako bi zastajao sa provođenjem pojedinih radnji, osim ako to Zakon izrijekom navodi,²³ državni

²¹ Moguće je da je prijava bila podnesena za više kaznenih djela i protiv više osoba i dio spisa se ne odnosi na okrivljenika i djelo koje mu se stavlja na teret.

²² Bilješke se izdvajaju nakon odluke optužnog vijeća ako je optužnica podignuta za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina.

²³ Ako je podnesena žalba protiv rješenja o provođenju istrage, državni odvjetnik ne može nakon primitka žalbe provoditi dokazne radnje. Ako sudac istrage u roku od osam dana od primitka žalbe ne odluči o žalbi okrivljenika, državni odvjetnik ovlašten je nastaviti s provođenjem istrage. Dakle, državnom odvjetniku je u interesu da odmah žalbu dostavi sucu istrage.

odvjetnik u propisanom roku ne bi mogao provesti radnje koje je dužan poduzeti. Dakle, važnost spisa predmeta je neupitna i prilikom njegova sastavljanja državni odvjetnik ili zamjenik koji radi na spisu dužan je sam izdvojiti sve ona pismena koja idu u spis predmeta i nakon njegova formiranja u spis predmeta unijeti sva daljnja pismena, bilo tijekom istraživanja bilo tijekom provođenja istrage.

6.4. Dokazne radnje u istrazi i javnost istrage

Kao i do sada, državni odvjetnik provodi sve dokazne radnje u istrazi. Novelom su pojedine dokazne radnje izmijenjene u cijelosti ili djelomično, i to: pretraga po nalogu državnog odvjetnika, posebne dokazne radnje, odredbe o vremenu pretrage, pojedine odredbe o svjedočenju, posebno o parcijalnom imunitetu, odredbe o tjelesnom pregledu okrivljenika i o molekularno-genetskoj analizi. Državni odvjetnici dužni su prilikom provođenja tih dokaznih radnji usporediti sadašnje odredbe s novim odredbama kako ne bi imali nezakonite dokaze.

Važno je napomenuti da je izmijenjenim člankom 219. stavkom 3. Zakona određeno da okrivljenika ispituje državni odvjetnik kada se istraga vodi za kazneno djelo iz nadležnosti županijskog suda. Što se tiče povjeravanja provođenja dokaznih radnji istražitelju, članak 220. Zakona o kaznenom postupku djelomično je izmijenjen tako da istražitelj koji provodi dokaznu radnju može provesti prema potrebi i druge dokazne radnje koje su s njom povezane ili iz nje proistječu ako postoji opasnost odgode, ali prije toga je dužan obavijestiti državnog odvjetnika. Ako to nije mogao, dužan je to učiniti odmah nakon provođenja.

Istraga je nejavna. Iznimno, ako su ostvareni zakonski razlozi iz članka 388. Zakona, tijelo koje vodi istragu može rješenjem odrediti tajnost cijele ili dijela istrage ako bi javno objavljivanje podataka iz istrage štetilo probicima postupka.

6.5. Dovođenje istrage

Članak 228. stavak 1. Zakona ostao je neizmijenjen. Državni odvjetnik ili sudac istrage dovršavaju istragu kada su provedene dokazne radnje propisane u Zakonu, a stanje stvari u istrazi je dovoljno razjašnjeno da se može podignuti optužnica ili obustaviti postupak. Završetak istrage upisuje se u upisnik kaznenih prijavi te se o tome obavještavaju okrivljenik i oštećenik. Sve do primitka te obavijesti i oštećenik i okrivljenik mogu predlagati provođenje dokaznih

radnji²⁴ i državnom odvjetniku je u interesu da ih odmah obavijesti o upisu dovršetka istrage u upisnik kaznenih prijava.

Kao i do sada, tijekom istrage može se provesti dokazno ročište. Izmijenjen je članak 236. Zakona. Dokazno ročište se provodi u do sada propisanim slučajevima, ali i ako je potrebno ispitati svjedoka iz noveliranog članka 285. stavka 1. točaka 1. do 3. Zakona,²⁵ a postoji bojazan da na raspravi neće iskazivati.

6.5.1. Obustava i prekid

Što se tiče prekida istrage, Zakon je djelomično mijenjan. Državni odvjetnik sada prekida istragu rješenjem. Prema noveliranom članku 224. Zakona, državni odvjetnik obustavlja istragu ako djelo koje se stavlja na teret okrivljeniku nije kazneno djelo, ako postoje okolnosti koje isključuju krivnju okrivljenika, osim ako je počinio protupravno djelo u stanju neubrojivosti, ako je nastupila zastara kaznenog progona ili ako nema dokaza da je okrivljenik počinio kazneno djelo. Stavkom 2. određeno je da se rješenje o obustavi dostavlja oštećeniku s poukom iz članka 55. Zakona i okrivljeniku.

6.5.2. Završetak istrage i rokovi

Izmijenjeni su sadašnji članci 229. i 230. Zakona koji se odnose na rokove u kojima je državni odvjetnik bio dužan donijeti odluku nakon dovršenja istrage i u kojima su bili propisani rokovi u kojima treba provesti istragu. Sada su izmijenjenim člankom 229. Zakona određeni rokovi u kojima treba provesti istragu, dok se izmijenjenim člankom 230. Zakona, što je logičnije s obzirom na redoslijed radnji, određuju rokovi za donošenje odluke nakon dovršetka istrage.

Državni odvjetnik dužan je završiti istragu u roku od šest mjeseci. Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci, državni odvjetnik dužan je izvijestiti višeg državnog odvjetnika o razlozima zbog kojih istraga nije završena, a on je dužan poduzeti mjere da se istraga završi. U složenim predmetima viši državni odvjetnik može na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika rok od šest mjeseci produljiti za najviše šest mjeseci. U posebno složenim i teškim predmetima glavni državni odvjetnik može na obrazloženi prijedlog državnog

²⁴ Izmijenjeni članak 234. stavak 1. Zakona.

²⁵ To je osoba s kojom je okrivljenik u braku ili izvanbračnoj zajednici, srodnici okrivljenika u ravnoj lozi, srodnici u pobočnoj lozi do trećega stupnja zaključno, srodnici po tazbini do drugoga stupnja zaključno te posvojenik i posvojitelj okrivljenika.

odvjetnika rok završetka istrage od šest mjeseci produjiti za najviše dvanaest mjeseci. Okrivljenik i oštećenik mogu se tijekom istrage obratiti pritužbom višem državnom odvjetniku zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u tijeku istrage.

Nakon završene istrage državni odvjetnik dužan je u skladu s člankom 230. Zakona u roku od petnaest dana od upisa završetka istrage u upisnik kaznenih prijava podignuti optužnicu ili obustaviti istragu, a u složenim predmetima u roku od 30 dana. Taj rok može viši državni odvjetnik produjiti na prijedlog državnog odvjetnika za najviše petnaest dana, a u složenim predmetima za najviše trideset dana, iznimno za još petnaest dana.

Nepostupanje u navedenim rokovima, posebno ako nije traženo produženje, teško je stegovno djelo zbog kojeg je moguće donijeti odluku o razrješenju državnog odvjetnika ili zamjenika državnog odvjetnika. Nakon prvog čitanja dodan je novi stavak 5. po kojem ako državni odvjetnik u propisanim rokovima ne podigne optužnicu, smatrat će se da je odustao od kaznenog progona. Državno odvjetništvo predložilo je da se propiše da se u takvom slučaju, ako se kroz stegovni postupak dokaže da je do propusta došlo počinjenjem stegovnog djela, postupak može obnoviti.

6.6. Prava oštećenika i okrivljenika tijekom istrage

Okrivljenik i oštećenik mogu se tijekom istrage obratiti pritužbom višem državnom odvjetniku zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u tijeku istrage (novelirani članak 229. stavak 3. Zakona).

Okrivljenik se može obratiti pritužbom višem državnom odvjetniku ako je ispitan, a državni odvjetnik nije donio rješenje o provođenju istrage niti podigao neposrednu optužnicu.

Viši državni odvjetnik dužan je ispitati navode u pritužbi, a ako je podnositelj zahtijevao, obavijestit će ga o tome što je poduzeto.

Kao i do sada, izmijenjenim člankom 234. Zakona propisano je pravo obrane na predlaganje provođenja dokaznih radnji državnom odvjetniku. Ako to državni odvjetnik prihvati, provest će dokaznu radnju, u protivnom dostavlja prijedlog u roku od osam dana sucu istrage i o tome pisano obavještava okrivljenika. Ako sudac istrage prihvati prijedlog za provođenje dokazne radnje, naložit će njezino provođenje državnom odvjetniku, a ako prijedlog ne prihvati, obavijestit će o tome okrivljenika. Stavcima 3. i 4. propisan je način provođenja dokaznih radnji koje je predložio okrivljenik.

6.6.1. Zaštita postupovnih prava obrane tijekom istrage i istraživanja

Novim člankom 239.a Zakona propisano je pravo obrane nakon dostave rješenja o provođenju istrage ili obavijesti o provođenju dokaznih radnji na pisani prigovor državnom odvjetniku, ako smatra da joj je protivno zakonu uskraćeno ili povrijeđeno određeno pravo. Prigovor sadržava oznaku predmeta, odluke i radnje na koje se odnosi i razdoblje prigovora i prijedlog načina ostvarivanja uskraćenog prava.

Državni odvjetnik dužan je odmah, a najkasnije u roku od osam dana nakon primitka prigovora, donijeti odluku. Ako ne prihvati prigovor, u tom roku dostavit će ga sucu istrage koji će odmah, a najkasnije u roku od osam dana od primitka, odlučiti o prigovoru. Ako sudac istrage prihvati prigovor, a moguće je ostvarenje određenog prava odnosno ponavljanje radnje, naložit će državnom odvjetniku ostvarivanje tog prava ili provođenje odnosno ponavljanje radnje u određenom roku. Predloženim člankom koji je mijenjan nakon prvog čitanja daje se pravo sucu istrage donošenja rješenja kojim se nalaže državnom odvjetniku odbacivanje kaznene prijave iz razloga navedenih u članku 216. stavku 1. Zakona.

Gore navedenim odredbama uz prije navedene odredbe novih članaka 206.a i 206.b te članka 213.b u cijelosti su osigurana prava podnositelja prijave, žrtve i oštećenika na podnošenje prigovora ako smatraju da je istraga nedjelotvorna, odnosno osigurano im je djelotvorno pravno sredstvo protiv nezakonitog (arbitrarnog) postupanja državnog odvjetnika tijekom izvida, istrage i istraživanja.

7. OPTUŽIVANJE

Odredbe o optuživanju manjim su dijelom promijenjene gledano s pozicije državnog odvjetnika, i to ponajprije zbog promjene odredbi koje se odnose na istragu i istraživanje, odnosno promjene koncepta po kojem više nemamo redoviti i skraćeni postupak.

7.1. Podizanje i sadržaj optužnice

Što se tiče samog dostavljanja optužnice, članak 343. Zakona izmijenjen je utoliko što se sada uz optužnicu dostavlja spis predmeta. Ako je optužnica potvrđena, dostavlja se sucu pojedincu odnosno predsjedniku vijeću radi zakazivanja rasprave uz spis predmeta i više nema formiranja raspravnog spisa.

Izmijenjenim člankom 341. stavkom 2. Zakona određeno je da državni odvjetnik podiže optužnicu za kaznena djela za koja se ne provodi istraga ako prikupljeni podaci koji se odnose na kazneno djelo i počinitelja daju osnova

za podizanje optužnice. Za kaznena djela za koja se provodi istraga, osim za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od 15 godina ili kazna dugotrajnog zatvora, državni odvjetnik može podignuti neposrednu optužnicu, ako rezultati provedenih radnji koje se odnose na kazneno djelo i počinitelja daju dovoljno osnova za podizanje optužnice.

Kao i do sada, prije podizanja optužnice okrivljenik mora biti ispitan, osim ako je u optužnici predloženo suđenje u odsutnosti.

Što se tiče samog sadržaja optužnice, članak 342. Zakona sada razlikuje optužnicu za kaznena djela za koja se provodi istraga, dakle za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora preko pet godina, i optužnicu za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. U ovom drugom slučaju optužnica sadržava samo kratke razloge te prijedlog vrste i mjere kazne, sudske opomene, uvjetne osude, djelomične uvjetne osude, zamjene radom za opće dobro na slobodi, postoji obveza zaštitnog nadzora, sigurnosne mjere te mjere oduzimanja predmeta odnosno druge mjere propisane Kaznenim zakonom čije se izricanje traži.

Potrebno je također navesti da je državni odvjetnik dužan prije podnošenja optužnice iz spisa predmeta za kaznena djela za koja se provodi istraga izdvojiti sve službene bilješke (izmijenjeni članak 86. stavak 3. Zakona), dok za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, u skladu s izmijenjenim člankom 351. stavkom 5. Zakona, obavijesti i zapisnike iz članka 86. stavka 3. Zakona izdvaja optužno vijeće nakon potvrđivanja optužnice. Dakle kada se podiže optužnica za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, državni odvjetnik obavijesti i zapisnike o provedenim izvidima ne izdvaja iz spisa, već ih izdvaja optužno vijeće nakon potvrđivanja optužnice. Razlog je što se ta optužnica, posebno ako je podnesena optužnica uz kazneni nalog, u pravilu podiže bez provođenja dokaznih radnji i ako se izdvoje zapisnici iz članka 86. stavka 3. Zakona, optužno vijeće faktično nema na temelju čega odlučiti o optužnici.

Što se tiče drugih odredbi u vezi s optuživanjem, ovlasti državnog odvjetnika u dijelu koji se odnosi na kazneni progon nisu u bitnom mijenjane.

7.2. Sporazumijevanje

Što se tiče samog sporazumijevanja i donošenja presude na temelju sporazuma stranaka, odredbe Zakona dijelom su izmijenjene tako da vijeće najprije odlučuje o potvrđivanju optužnice, a zatim o prihvaćanju izjave za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka. Izmijenjenim člankom 361. stavkom 3. Zakona određeno je u kojem slučaju vijeće neće prihvatiti izjavu za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka. Odredbe u ovom dijelu sada su jasnije, jer je u cijelosti razdvojen sporazum kao interni akt između državnog

odvjetnika i okrivljenika od izjave koja se podnosi optužnom vijeću. Kasnijim odredbama riješeno je pitanje donošenja presude na temelju sporazuma strana-ka na pripremnom ročištu i na početku rasprave.

8. RASPRAVA I PRAVNI LIJEKOVI

Iako predmet ovog rada nije rasprava, ipak - s obzirom na to da je i su-
djelovanje na raspravi dio kaznenog progona - korisno je napomenuti bitne
izmjene. Najvažnija izmjena odnosi se na odredbe o ispitivanju svjedoka, jer
je Novelom taj dio izmijenjen tako da su vraćene odredbe Zakona o kaznenom
postupku iz 1997. godine i više nemamo odredbi o unakrsnom ispitivanju.

Smatram da je trebalo ukinuti odredbe o unakrsnom ispitivanju jer za takvo
ispitivanje nisu bili osigurani tehnički uvjeti. Ali isto tako smatram da bi una-
krsno ispitivanje trebalo uvesti kada se ostvare tehnički uvjeti, jer takav način
ispitivanja uza sve mane pridonosi utvrđivanju činjenica u samom kaznenom
postupku. Upućuje na manjkavosti i proturječnosti u samom iskazu, a stranke
su aktivnije u samom postupku.

Također su znatno izmijenjene odredbe o čitanju prije izvedenih dokaza.
Izmijenjeni članak 431. Zakona razlikuje čitanje zapisnika o kontradiktorno
izvedenoj dokaznoj radnji ispitivanja svjedoka od čitanja zapisnika o ispiti-
vanju svjedoka kojeg je ispitao državni odvjetnik. U ovom drugom slučaju,
ako se i može čitati taj zapisnik, samo na tom ili tim zapisnicima ne može se
isključivo ili u odlučujućoj mjeri temeljiti osuđujuća presuda.

Što se tiče samih pravnih lijekova, važno je istaknuti da prema izmijenje-
nom članku 468. stavku 2. Zakona bitna povreda odredaba kaznenog postupka
postoji ne samo ako se presuda temelji na nezakonitom dokazu već i ako je teš-
ko povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno Ustavom i Konvencijom
za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Za državnog odvjetnika je važno da su izmijenjene odredbe o njegovim
ovlastima u drugostupanjskom postupku. Državnom odvjetniku sada se dos-
tavlja samo drugostupanjski spisi povodom žalbe na presudu. On ih može
razgledati da bi ocijenio rad državnog odvjetnika, da bi ocijenio je li žalba
osnovana i, ako ocijeni da je žalba državnog odvjetnika neosnovana, da bi
povukao žalbu. Državni odvjetnik spis vraća sudu bez davanja mišljenja. Da-
kle, državni odvjetnik više nije ovlašten dostavljati sudu ikakvo mišljenje bilo
povodom žalbe okrivljenika, bilo povodom žalbe državnog odvjetnika, osim
što može odustati od žalbe državnog odvjetnika.

9. ZAKLJUČNO

Zaključno se može istaknuti da je unatoč Noveli ipak zadržana temeljna konstrukcija Zakona o kaznenom postupku iz 2008., tj. da je prethodni postupak u rukama državnog odvjetnika. Sve odredbe kojima se daju određena prava podnositelju prijave, žrtvi, oštećeniku i okrivljeniku u slučaju odugovlačenja postupka, odredbe koje daju pravo okrivljeniku na podnošenje djelotvornog pravnog sredstva protiv nezakonitog (arbitrarnog) vođenja postupka ne utječu na ovu ocjenu. Smatram da one ni u kojem slučaju ne bi trebale omesti državnog odvjetnika u njegovu postupku. Međutim isto tako potrebno je naglasiti da pojedine odredbe kojima je državni odvjetnik dužan u najranijoj fazi obavijestiti okrivljenika o tome da se protiv njega provode pojedine radnje, sve one odredbe o tome da je dužan odmah dopustiti uvid u spis, na određeni način mogu utjecati na vođenje postupka, posebno za teška kaznena djela koja prijete organiziranom životu u zajednici. Upravo u tom dijelu i glavna je zamjerka Noveli, jer njome nije provedena ustavna odluka u tom dijelu. Naime, u ustavnoj odluci naglašava se da načelo vladavine prava i zaštita ljudskih prava na kojima počivaju suvremena demokratska društva zahtijevaju da opći kaznenoprocetni poredak bude prilagođen i uređen prema standardima primjerenim "klasičnim" kaznenim djelima, a sva odstupanja od tih standarda koja bi bila opravdana za prvu kategoriju kaznenih djela koja prijete organiziranom životu u zajednici u načelu bi morala biti propisana u obliku iznimaka od općeg pravila. Osim kataloga kaznenih djela za koja se mogu provesti pojedine dokazne radnje, za koja državni odvjetnik može iznimno naložiti pretragu ili provođenje posebnih dokaznih radnji, između tih kaznenih djela koja su najopasnija i prijete zajednici i svih drugih kaznenih djela u biti nema razlike. Dakle za teška i složena kaznena djela, a posebno za kaznena djela koja prijete organiziranom životu u zajednici, Novela će utjecati na učinkovitost u progonu, kako kroz propisivanje rokova koji sile državnog odvjetnika na brzo postupanje, a da istovremeno takovi rokovi nisu propisani za druga tijela, tako i kroz ograničenja koja su uvedena i koja će otežati prikupljanje dokaza. Jedini način na koji barem djelomično državni odvjetnik može kompenzirati takve posljedice jest dodatna edukacija, posebno zalaganje i stručnost u postupanju.

LITERATURA

1. Davor Krapac: Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskog kaznenog postupovnog prava, VII., izmijenjeno i dopunjeno izdanje
2. Davor Krapac: Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije, Pravna biblioteka – udžbenici, Zagreb, studeni 2012.
3. Berislav Pavišić: Komentar Zakona o kaznenom postupku, drugo izdanje
4. Zlata Đurđević: Sudska kontrola državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage: poredbenopravni i ustavni aspekt, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 1/2010.

5. Jasna Omejec: Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava - strasbourgški *acquis*, Novi informator
6. Priručnik za rad državnih odvjetnika, drugo izdanje, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
7. Dragan Novosel: Tijek kaznenog postupka - kazneni progon i istraga, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj
8. Smjernice za izradu Novele i Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku

Summary

CRIMINAL PROSECUTION ACCORDING TO THE AMENDMENTS TO THE CRIMINAL PROCEDURE ACT

This paper presents the most important amendments concerning the status, powers and duties of the state attorney (public prosecutor) in preliminary and criminal proceedings according to the new Draft Act on Amendments to the Criminal Procedure Act, when compared to the provisions of the Criminal Procedure Act of 2008 currently in force. New solutions that affect practitioners are discussed in this paper, without going into theoretical explanations which have already been presented in some other papers. After the amendments to the Criminal Procedure Act are applied, many more papers written by renowned theoreticians can be expected on this topic. This paper deals with the powers and duties of the state attorney in criminal prosecution, the procedure to be applied, amendments regarding the rights of the victim, the injured party and the person who filed the criminal report to be notified on the state of the case and their rights to complain concerning the resolution of the report within a reasonable time. Also discussed are the obligations of the state attorney with regard to the accused and his or her right to examine the file, and in particular with regard to resolving the report within the statutory deadlines, as well as with regard to the protection of the rights of the suspects, the accused and defendants guaranteed by the Constitution and the Convention against unlawful (arbitrary) procedures by the state attorney. The paper also clarifies the new provisions related to inquiries and investigations and amendments concerning the duration of investigation and the adoption of a decision after the investigation is completed. Amendments concerning the indictment and trial stages are also discussed to the extent to which this is significant in the work of state attorneys.